

BYGGNADS ARBETAREN

AVTAL 2007

REDO FÖR STRID

- men kan byggnadsarbetarna enas om **ackordet**?

Dåliga **chefer** skapar byggfusk

4 värstingar i arbetsmiljön

Schlagerbyggare flyr skandaler

Granskning fälldes i domstol

Kenneth Petterson
chefredaktör,
ansvarig utgivare
08-728 49 70
070-607 56 97
k.p@byggnadsarbetaren.se

Katarina Connheim
allmänreporter,
08-728 49 87
070-627 60 84
k.c@byggnadsarbetaren.se

Nina Christensen
allmänreporter
webbansvarig
08-728 49 79
070-246 87 06
n.c@byggnadsarbetaren.se

Ingemar Dahlkvist
arbetsrätt, löner
08-728 49 72
070-607 56 91
i.d@byggnadsarbetaren.se

Margite Fransson
arbetsmiljö, hälsa
08-728 49 74
070-607 56 89
m.f@byggnadsarbetaren.se

Cenneth Niklasson
allmänreporter
08-728 49 76
070-607 56 92
c.n@byggnadsarbetaren.se

Johan Sjöholm
allmänreporter
08-728 49 73
070-651 62 59
j.s@byggnadsarbetaren.se

Anki Sydegård
reportageansvarig
08-728 49 77
070-607 56 87
a.s@byggnadsarbetaren.se

Omslagsfoto: Anna Simonsson
Korrektur: Michelle Bergman

TS-kontrollerad
upplaga 2005: 131 600

Postadress: 106 32 Stockholm
Besöksadress: Hagag. 2, 4 tr, Sthlm
Adressändring, medlem i Byggnads:
Kontakta din lokala avdelning
Prenumeration: edb, telefon 010-588
48 08 **E-post:** prenumeration@edb.
com **Pris, helår:** 297 kr
Annons: Swartling & Wranding Media,
telefon 08-545160 67
Repro: Grafit
Tryck: Sörmlands grafiska, Quebecor

Storlaget på NCC och skuttarna på byggfirman i Frillesås mur och puts. I avtalsrörelsen ska två byggvärldar samsas.

Men en sak är de överens om: nu duger inget annat än ordentliga lönelöft.

SID 8-11

ACKORDET SPRINGER IFRÅN TIDLÖNEN

SID 28-29

ARBETSMILJÖ
GOLVLÄGGARNAS
4 VÄRSTINGAR SID 12-13

STUDIER

NU FINNS
UTBILDNING
FÖR RIVARE SID 16-18

EKONOMI

OTRYGGT
MED FACKETS
FÖRSÄKRING SID 14-15

Byggnads förlorade om granskning

BYGGNYTT/ Europadomstolen fällde svenska staten i målet om granskningsarvoden. Tolkningen av domen väntas bli en het fråga i avtalsrörelsen.

SID 20

DEBATT SID 4

"Målet är att göra löntagarna kravlösa"

Alla (centrens) argument har samma innebörd och grundvärdering: ett förakt förlägre tjänstemän och arbetare, skriver Tord Persson.

GREJER & GREPP SID 30

Lasten skyddas från vädret

Kranen jobbar under klättrande väderskydd.

BYGGFOLK SID 34

Kö till bilfri ekoby

BYGGFOLK SID 32-33

Schlagerbyggare undviker skandaler

Han bygger scenen till the Ark, Anna Book, Nanne Grönwall, Magnus Uggle och alla andra i Melodifestivalen. Men Tobbe Berg är inte imponerad.

5 MÄNNISKA & 5 HUND SID 6

Jon satsar på SM-guld i hundspann

MÖTEN & SÅNT SID 31

SISTA ORDET SID 38

KRYSSET SID 39

FRÅGAN

Vilken är den viktigaste frågan i avtalsrörelsen?

Markus Enmark, 18, murare, Kåge

– Jag har ingen aning. Jag är inte så insatt. Kanske högre lön. Man behöver väl pengar.

Patrik Johansson 35, div. byggnadsarbetare, Norrköping

– Jag har inte lagt ner en tanke på det. Alla säger väl pengar och det är väl det viktigaste. Man vill ju ha pengar, det är därför man jobbar.

Rikard Lindkvist 26, snickare, Vallentuna

– Vi måste behålla ackordslönen. Vi har rättten att förhandla var tredje månad. Om vi går över till tidlön förlorar vi den rätten.

Centern visar förakt för arbetare

● De bittraste motståndarna till lagen om anställningsskydd (las) är främst Företagarna och Svenskt Näringsliv (SN) och före detta folkrörelsepartiet centerpartiet. Även lobbyorganisationer som Timbro och Sydsvenska Handelskammaren med flera extrema organisationer kan räknas med.

Den kanske mest rabiata motståndaren till Svensk fackförklaringsrörelse är centerpartiets Maud Olofsson. Som norrländsk storbonde följer hon traditionen som notorisk arbetarhatare. Hon framför öppet sin avsky mot löntagarnas rättigheter.

Ett argument är att arbetsmarknadslagarna och främst las är en föråldrad lag och borde ersättas med något nytt. Några pekar på Danmark och menar att deras flexibilitet i lagstiftning är ett föredöme.

Alla argument har samma innebörd och grundvärdering. Ett förakt för lägre tjänstemän och arbetare, där målet är att göra löntagarna rättslösa och kravlösa.

När man säger att det fordras förnyelse i lagstiftningen menar man att lagstiftningen från mitten av sjuttiotalet är omodern och inte hör hemma i dagens samhälle. Vad den ska ersättas med framgår inte. Ett är säkert, löntagarnas rättigheter ska inte

Centerledaren Maud Olofsson.

stärkas. Tydligt längtar man tillbaka till tiden då det var möjligt att avskeda anställda utan anledning och till den tid då den anställde saknade den trygghet som kollektivavtal och lagstiftning ger. Man säger att det är svårigheter för främst de små företagen att avskeda sina anställda.

I dag kan företag upp till tio anställda sparka två anställda utan skäl. Ett krav är att alla uppsägningar ska föregås av förhandlingar med den fackliga organisationen. Finns det sakliga skäl är det fullt möjligt att avskeda anställda.

Vid tillsvidareanställning har båda parter en månads uppsägning av anställningen.

När anställningen överstigit två år utökas uppsägningstiden till två månader för att efter sex års anställning uppgå till sex månader.

Om detta faktum skriver ingen

svensk borgerlig tidning. Är det okunnighet?

I de få fall man för fram alternativ till vårt system med nationella kollektivavtal hänvisar man till egna uppgörelser mellan den anställde och arbetsgivaren. Detta system hade naturligtvis saknat varje form av trygghet.

I Danmark är lagstiftningen ännu sämre för den anställde än i Sverige, men där är a-kassasystemet betydligt tryggare med 90 procent av inkomsten i ersättning. Visserligen är egenavgiften högre än i Sverige, även efter regeringens chockhöjning. Detta undanhåller företagorganisationer, lobbygrupper och borgerliga ledarskribenter.

Att man kan försvara företagare som påstår sig uppfylla kraven på kollektivavtal men trots detta vägrar skriva avtal med facket förstärker bara uppfattningen om okunskap och en elitistisk, föraktfull inställning till vanliga löntagare i vårt land.

Vi ska i stället sträva efter ett humant samhälle med ett trygghetsystem både i arbetslivet och i samhället i övrigt. Samverkan mellan löntagare och arbetsgivare är dessbättre den vanligaste situationen på vår arbetsmarknad, låt oss värna och utveckla den.

TORD PERSSON
ORDFÖRANDE
BYGGNADSLUND

Facket kan sluta med a-kassan

● Varför ska facken hjälpa arbetsmarknadsminister Sven Otto Littorin med att förtrycka sina egna medlemmar?

Detta genom att anmäla medlemmar för avstängning från ersättning på både rätta och oriktiga grunder. Det är bättre att Littorin lämnar över förtrycket till den andra repressiva apparater. Detta genom att generaldirektören Curt Malmborgs försäkringskassa tar över administrationen av a-kassorna,

nu när han tagit över läkarrollen. Han vet ju hur man kör hårt med försäkringsbehövande.

När detta är klart kan man börja skönja skiljelinjerna på svensk arbetsmarknad. Det är viktigt att veta vem som är vän eller fiende i det konfliktfyllda arbetslivet. Detta har varit oklart länge nu.

Facket som blivit lierade med makten har medlemmarna ingen nytta av. Det leder och har lett till att svenskarna har den lägsta

lönen i Norden, trots vårt mest effektiva och största näringsliv med välgödda direktörer.

LASSE LJUNGH

BODTOMTEN

– Anja Pärson får guld – för mig har det gått utför i 50 år och jag får ingenting ...

SKRIV TILL OSS - VI BJUDER PÅ PORTOT!

Adressen är Byggnadsarbetaren, Svarspost 110455302, 110 19 Stockholm. Du behöver inte sätta på något frimärke. Ring 08-728 49 00. Faxe 08-728 49 80. E-posta redaktionen@byggnadsarbetaren.se

Glöm inte uppge namn, adress och telefonnr (som hemlighålls mellan dig och redaktionen om du använder signatur).

Lönematchen kan börja

Att det har blivit dyrare att vara med i facket har väl inte undgått någon. Dessutom har regeringen höjt avgiften till a-kassan rejält – precis som allianspartierna lovade före valet.

Men de som hoppas att detta ska vara ett skäl för att höja lönerna i den kommande lönerörelsen hugger nog i sten.

Lönerörelser har ingenting med politik att göra – i varje fall inte på det sättet. Byggnads kommer inte att begära kompensation för politiska beslut. Det budskapet gav Byggnads förhandlingschef Gunnar Ericson långt innan avtalsrådet den 19 februari formellt fastställde kraven i den avtalsrörelse som drar i gång om några veckor.

Årets avtalsrörelse gäller för Byggnads del alla avtalsområden utom maskinförarna, vars avtal sträcker sig till den sista september i år.

Kraven har vägts samman, dels av den samordning inom

LO som Byggnads deltar i, dels via de krav som förts fram i 3 400 avtalsmotioner från Byggnads runt om i landet.

Det nuvarande avtalet slöts hösten 2005 och hade en löptid på 17 månader.

Hösten 2005 fastställdes inte någon nivå på avtalskraven i förväg. Resultatet blev till slut lönehöjningar på 3:20 kronor i timmen och som van-

ligt en hel del justeringar i villkoren för olika yrkesgrupper. Men då, liksom nu, handlar det om mer än om kronor och ören. Centrala överenskommelser är en sak, lokala en annan.

I byggbranschen är det högkonjunktur.

Ackordet har stor betydelse i de lokala upp- görelserna. Och dessa förhandlingar ger oftast betydligt mer än det centrala avtalet. På så sätt lever ackordsarbetare i storstäderna och de som går på fast timlön, främst på landsbygden, i skilda världar.

I den här tidningen tar vi pulsen på byggsvrige inför avtalsrörelsen. Läs mer på sidorna 8-9. Aktuell lönestatistik hittar du på sidorna 28-29.

Hur avtalskraven slutligen blir kan du läsa mer detaljerat om i vår webbtidning www.byggnadsarbetaren.se

Nästa tidning kommer den 8 mars.

KENNETH PETTERSON
CHEFREDAKTÖR

ANNONS SKYDDA GUIDE

TYCK DIREKT PÅ NÄTET!

På vår hemsida kan du publicera insändare direkt på nätet. Gå in på www.byggnadsarbetaren.se.

HEM? SNICKARLÄRLINGEN JON LUNDHOLM, 20, från Bispberg utanför Säter.

VARFÖR? SKA TÄVLA I SM I DRAGHUNDSKÖRNING med hundarna Siv och Ernie, 1-4 mars i Skellefteå.

”DET FUNGERAR INTE ATT VARA ELAK MOT HUNDARNA”

1 Du tävlar i något som heter Nordisk stil. Berätta?

– Hunden drar en pulka som väger 70 procent av hundens vikt. Jag åker bakom pulkan. Tanken är att hunden ska dra pulkan och inte skidåkaren.

2 Hur hårt tränar du inför tävlingar som SM?

– Fem dagar i veckan. Ett pass är på cirka en och en halv timme. Det kan röra sig om några kilometer till en mil under ett pass. Först rastas hunden i 15 till 20 minuter. Sedan drar hunden pulkan resten av tiden.

3 Hur ser träningen ut när det inte finns snö på marken?

– Mitt i sommaren simmar hunden. Ofta rör jag en båt och hunden simmar bredvid. Under hösten cyklar vi. Efter sista tävlingen i april får hunden vila och leka.

4 Finns det vinstchanser för dig och hundarna i SM?

– Ja, det hoppas jag. Både för Siv och Ernie. Jag har vunnit juniorklassen flera gånger. Men det är första gången jag tävlar i seniorklassen.

5 Vem har bäst tävlingsnerver; du eller hunden?

– Jag är lugnast. Hunden förstår att det är tävling och blir ivrig, hoppar och skriker. Med mina hundar går det bra även om de blir lite taggade när det är tävling.

Jon Lundholm hoppas på vinstchans när han ska tävla i SM i draghundskörning i början av mars i Skellefteå.

1 En bra draghundförare måste vara lugn och tåla stress. Hur håller du huvudet kallt?

– Man måste kunna behärska sig i stressade situationer, exempelvis när hundarna trasslar in sig i andras linor. Men jag är van och har hållit på hela mitt liv. Jag åkte pulka bakom pappas hundar när jag var ett till två år.

2 Vad menas med att en draghund har ”springhjärna”?

– Det finns hundar som är fysiskt snabba, men inte har det i huvudet. De har ingen lust att dra eller springa. En hund med ”springhuvud” vill springa och dra.

3 Vad har du för knep när hunden inte vill springa mer?

– Ibland vill inte hunden gå i mål. Kanske för att den vill gå ett varv till. Jag brukar ge min hund Siv en blodpuddingsbit. Det är framtestat, så det funkar.

4 Berätta om samspelet mellan dig och hunden?

– Allt går ut på samspelet. Det går alltid bäst om man har en egen hund, som man känner och umgås med. Det funkar bäst med en lydlig hund. Hunden får inte bestämma, utan den ska göra vad jag vill.

5 Har det hänt att du har varit för hård mot dina hundar?

– Det fungerar inte att vara elak. I stället måste du heja på hundarna och använda barnspråk, men på ett väldigt rappt sätt. Att vara hård mot hunden har motsatt effekt.

KATARINA CONNHEIM

FRÄCKISEN

Vet du vad gamla kvinnor har mellan brösterna som inte unga har?

– Naveln.

”Som lagbas har jag rätten att förhandla var tredje månad. Försvinner den rätten är det god natt”, säger Bo Johansson, lagbas på NCC i Stockholm (näst längst till höger). Han får medhåll av arbetskamraterna.

TVÅ VÄRLDAR - E

Murarna Magnus Nyrell och Jonas Berntsson tjänar 150 kronor i timmen på tidlön. Mestadels skuttar de runt på villabyggen på landsbygden. NCC-lagbasen Bo Johansson och hans mannar lever i en annan byggvärld. De tjänar 177 kronor i timmen på ackord, på storbyggen i Stockholmsområdet. Frågan är om arbetarna i de två världarna kan hålla ihop i avtalsrörelsen.

TEXT JOHAN SJÖHOLM FOTO CHRISTER OLOFSSON OCH ANNA SIMONSSON

Nästa vecka lämnar Byggnads sina krav på byggavtalet till arbetsgivarna. Ett avtal som omfattar 60 000 snickare, murare och betongarbetare (TBM-gruppen). Många med helt olika förutsättningar på sina arbetsplatser.

Killarna i NCC:s lag på bostadsbygget på Eliegatan i Sund-

byberg hör till de cirka 23 procent av TBM-gruppen som har ackord. När de förhandlar lön var tolfte vecka, företräds de av en av Stockholms mest rutinerade lagbasar: Bo Johansson, med 30 års erfarenhet av ackordsförhandlingar. Han kan använda halva arbetstiden åt ackordsfrågor. Cirka ett år återstår innan bygget är klart. Alla de här faktorerna märks när killarna får lön.

”Det finns viktigare saker att strejka för än ackorden. Hellre då mer semester och arbetstidsförkortning”, säger murare Magnus Nyrell, som jobbar åt Varbergfirman Frillesås mur & puts. Kollegan Jonas Berntsson är mer positiv till ackord.

N LÖNERÖRELSE

177 kronor i timmen tjänar de just nu. Det är lite över snittet för Stockholm och ger en månadslön på över 30 000.

Murarna Magnus Nyrell och Jonas Berntsson får löneförhöjning när avtalet förnyats av Byggnads centralt. Aldrig mer än en gång om året. Mestadels skuttar de runt på små byggen på den halländska och västgötska landsbygden. Veckan som vi besöker dem har Magnus ”bara” varit på två byggen. Förra veckan var han på fem. Under sådana förhållanden går det inte att mäta några jobb, även om han skulle vilja. Trots att Magnus och Jonas har en bra arbetsgivare, som betalar lite mer än avtalsprocenten varje gång, tjänar de knappt 85 procent av vad NCC-laget i Stockholm gör. 150 kronor i timmen, eller 25 000 i månaden.

För Jonas och Magnus är det alltså extremt viktigt hur många procent Byggnads lyckas få med sig ut från en central löneförhandling. För ackordsjobbarna på NCC, däremot, är det inte lika viktigt med procenten. De ser de centrala förhandlingarna

mer som ett sätt att säkra ackorden som löneform. Sedan kan de själva få till en bra lön i förhandlingar på sin arbetsplats.

Bo Johansson och hans lag äter frukost i traditionella byggbodar, utrustade med mikrovågsugnar och kaffebruggare. Fyra långbord med tom golvyta i mitten. Bo tycker att Byggnads borde se till att få klart i avtalet vad som ska gälla för bodutrymmen. Hur mycket plats har egentligen varje anställd rätt till?

Magnus och Jonas äter lunch på var sin sågbock, bland gips, byggdamm och täckpapper. Mikron har Magnus med sig på flaket till lastbilen där de även har alla verktygen.

Så mycket kan byggvärldarna i Sverige 2007 skilja sig åt. Byggnads uppgift i avtalsförhandlingarna blir att sy ihop de här världarna till ett avtal där alla känner sig som vinnare.

Frågan är då om Magnus och Jonas åsikter kring vad som är viktigt i avtalsrörelsen skiljer sig från NCC-lagets.

Svaret får du på nästa sida. ➡

Byggnadsarbetarna från NCC-laget: Paul Kasperj, Bo Johansson och Jan Sandström.

STORLAGET:

"ALLT UNDER FYRA PROCENT
ÄR ÅT HELVETE FÖR LITE"

Namn: Jan Sandström,
betongarbetare, Paul Kasperi,
snickare, Bo Johansson, lagbas
Företag: NCC
Lön: 177 kronor i timmen
(ackord)

► **Hur går det till när lönen för laget bestäms?**

Bo: – Jag förhandlar var tredje månad. Vi kör ackord för det mesta. Vi har kommit fram till att ackord är det bästa sättet att säkra våra inkomster. Vår tjänst ligger lite över medel jämfört med snittet i Stockholm.

► **Vad betyder de centrala förhandlingarna för er?**

Jan: – För oss är det viktigt att behålla ackorden. Så länge arbetsgivaren vill ha så här korta

byggtider ska vi ha ackord. Gör vi ett bra jobb vill vi ha bra betalt.

Bo: – Trenden är att det lutar alltmer åt att lönen bara ska höjas genom centrala avtal. Därför vill vi ha kvar ackorden. Om rätten att förhandla var tredje månad försvinner då är det god natt. De centrala förhandlingarna handlar om att slå vakt om kollektivavtalet. Utan kollektivavtal inga ackord.

► **Kan ni tänka er att strejka för att få behålla ackorden?**

Paul: – Oh ja. Naturligtvis.
Jan: – Ja för helvete. Det tror jag allra flesta ställer upp på.

► **De flesta av era kolleger jobbar på tidlön. Många i små firmor. De är inte i närheten av era löner. Är skillnaden för stor?**

Paul: – Om vi jobbar på ackord så höjs ju deras löner så småningom. Det systemet funkar. Tidlönnarna tittar ju på våra löner när de ska få påslag. Men det är svårt att sätta en nivå på hur stor skillnaden får vara.

Bo: – Killarna på landsbygden har samma rätt att mäta som vi har. Det gäller att de kan skapa starka lag.

► **Vad är viktigt i avtalsrörelsen förutom ackorden?**

Bo: – Arbetstidsförkortning. Och våra två extra semesterdagar som arbetsgivarna snodde för säkert tio år sedan. Det är dags att få tillbaka dem nu.

► **Hur mycket löneförhöjning bör Byggnads kräva?**

Paul: – Allt under fyra procent med den här konjunkturen är åt helvete för lite.

► **Det har höjts en del röster om att man bör kräva extra kompensation för att a-kassan försämrats av den nya regeringen.**

Tycker ni att det ska vara ett krav från Byggnads?

Jan: – Det vetefan. Det är inget som rör bara byggnadsarbetarna. Då är det väl ingen idé att ta in det i en löneförhandling.

Paul: – Jag tror att det är bättre att alla har samma villkor. Om det ska börjas förhandlas om a-kassan i avtalsförhandlingar då kanske det slutar med att vi får differentierade kassor beroende på vilket jobb man har. ●

SKUTTARNA:

"EN TIA TILL VORE BRA"

Namn: Magnus Nyrell, murare,
Jonas Berntsson, murare
Företag: Frillesås mur och puts
Lön: 150 kronor i timmen (tidlön)

► **Hur går det till när era löner bestäms?**

Magnus: – Vi får höjning en gång om året när avtalet löper ut. Jag vill ha månadslön. Då slipper man tjafset och kivet mellan yrkesgrupper. Vem ska städa? Vem ska göra det och det? Vi hade en diskussion om ackord i firman för sju, åtta år sedan och kom fram till att vi inte ville ha det.

► **Vad sa Byggnads om det?**

Magnus: – Det fick de inte veta.

► **Vad betyder de centrala förhandlingarna för er?**

Jonas: – Det är det som våra löner helt baseras på. Bli det sju procent så får vi 150 spänn plus sju procent.

Magnus: – Men vår arbetsgivare har hittills höjt lite mer än avtalet var gång.

► **Kan ni tänka er att strejka för att bevara ackorden?**

Magnus: – Det finns viktigare saker att strejka för i så fall. Jag ser hellre arbetstidsförkortning och mer semester. Jag har barn som är femton och åtta år. Jag lägger hellre tid på dem. Arbete är ett nödvändigt ont.

Jonas: – Vad innebär det egentligen att strejka? Får man betalt? (Skratt.) Alltså, jag har jobbat på ackord tidigare. Det funkar ju bra om både arbetsgivare och de anställda är vana vid det. För mig hänger lönenivåer och ackord ihop. Att de stora lagen kör ackord är bara bra. Det hjälper upp våra löner.

► **Stämmer det verkligen?**

Magnus: – Jag vet inte. Jag kan inte säga att vi jämför oss mycket med de stora ackordslagen i Stockholm. Man tittar mer på murarfirmorna häromkring. Vilka som har högre löner än vi.

► **Ett ackordslag i Stockholm**

kan tjäna nästan 5 000 mer än ni i månaden. Är det rimligt?

Jonas: – Jag skiter i om de tjänar nästan 180 kronor i timmen. Jag vill ju inte att de ska få sänkt bara för att vi ska få samma.

► **Borde Byggnads i så fall göra mer för att få upp lönerna för folk ute i landet?**

Jonas: – Det tycker vi ju då, naturligtvis. Fast jag vet inte riktigt hur det skulle gå till. Då fick man ju ringa någon ombudsman och tjöta på att han skulle komma hit. Men frågan är hur mycket han skulle kunna påverka när det centrala avtalet redan är skrivet.

► **Hur stor löneförhöjning bör Byggnads kräva i avtalsförhandlingarna?**

Jonas: – En tia till i timmen vore bra. (Motsvarar 6,7 procent, reds anm.)

► **Det har höjts en del röster om att man bör kräva extra**

Murarna Magnus Nyrell och Jonas Berntsson.

kompenation för att a-kassan försämrats av den nya regeringen. Tycker ni att det ska vara ett krav från Byggnads?

Magnus: – Tror Byggnads att det går att få upp lönerna på så sätt, så gärna för mig. ●

GOLV LÄGGARNAS

Tunga lyft, smutsiga byggarbetsplatser, stress och låg status. Mycket har försämrats inom golvläggaryrket. "Förr var vi byggets kungar, nu är vi byggets clowner," säger golvläggaren Ragnar Svedberg.

TEXT KATARINA CONNHEIM FOTO MAGNUS TORLE

Ragnar Svedberg har över 40 års erfarenhet som golvläggare. Allt var inte bättre förr, men ganska mycket. Ragnar minns ett jobb på 1970-talet ett trevåningshus. Det var rent och snyggt när han kom dit. Ragnar arbetade helt ostört och ensam. Tid var det gott om.

Nu är situationen helt annorlunda. När golvläggarna kommer till ett jobb måste de börja städa, eftersom golvet är smutsigt. Jobbet ska göras snabbt, eftersom byggprojekten oftast är dåligt planerade.

Lönerna har stått stilla, vilket gör att statusen sjunker. De tunga lyften är kvar.

1 STÄDNING:

Det är måndag morgon och klockan är halv åtta. Golvläggarna Ragnar Svedberg och Jonas Börjesson från Nya Golv i Helsingborg anländer till en ny byggarbetsplats. Det första de möts av är ett tjockt lager damm, målarstänk och ett golv fullt av ojämnheter.

– Vi vill lägga golv, inte ta hand om andras skit. Dessutom förlorar vi tid, säger Jonas.

Städningen tar cirka en timme. Först rakar de bort all smuts med en gummiraka, sedan tar de slipmaskinen, sedan gummirakan igen och slutligen dammsugs golvet. Ibland måste de spackla också. Ragnar och Jonas är noggranna, annars blir det problem vid golvläggningen.

Anledningen till att golvläggarna måste städa mer är att grovarbetarna har försvunnit. Förklaringen är också att golvet inte täcks med papp efter flytpacklingen. När andra yrkesgrupper kommer in blir golvet smutigt. Ragnar tycker att det är en samordningsfråga.

– Det är huvudentreprenören i samordning med underentreprenörer som ska se till att det är städlat när vi kommer.

2 TUNGA LYFT:

Jonas Börjesson, 38 år, tar ett djupt andetag innan han baxar in den två meter höga och den 200 kilo tunga mattan på säckkärnan. Med mattan mot bröstet sicksackar han kärnan mellan maskiner och byggmaterial på byggarbetsplatsen. Det gäller att se upp för alla sladdar. Efteråt är Jonas trött, röd i ansiktet och torkar sig i pannan.

Men den värsta biten är kvar. Att få ner den tunga mattan på golvet utan att golvet spricker. Här arbetar de oftast två och två.

De vanligaste mattorna som golvläggarna hanterar väger 120 kilo. Det blir cirka 20 rullar i veckan.

Även de små säckarna på 25 kilo är krävande. Det var när Jonas Börjesson slängde upp en sådan säck som det knäckte till. Efter några dagar kunde han inte längre gå. Han var tvungen att åka ambulans till sjukhuset. Läkaren konstaterade att en disk var ihoptryckt. Han fick värktabletter och en remiss till sjukgymnast. Jonas blev bättre, men efter några månader hände samma sak igen.

4 VÄRSTINGAR

Ingen revolutionerande teknik har gjort det lättare att bära de tunga matrullarna på 2000-talet.

– Golvläggaryrket är kvar på 1800-talet. Vår yrkesgrupp är för liten, därför blir vi förbisedda, säger golvläggaren Jonas Börjesson, som har 20 års erfarenhet i yrket.

Både Jonas och Ragnar efterlyser bättre hjälpmedel för att bära de tunga matrullarna. Jonas använde på en tidigare arbetsplats en maskin, med hydraulisk kraft, som sänkte ner matrullarna på en kärra. Men maskinen finns inte längre att få tag på, trots att de har letat efter den på nätet och hos olika företag.

Nu har de startat ett diskussionsforum på Internet för att golv-

läggare ska kunna ge tips och råd till varandra om olika hjälpmedel, arbetsätt och nyheter inom branschen.

– Som golvläggare arbetar vi mycket ensamma. Vi har dålig kontakt med jobbkompisar, säger Ragnar.

Han hoppas att hemsidan ska bryta isoleringen mellan golvläggarna och få i gång debatten.

Trots att mycket har blivit sämre finns det ändå fördelar med att vara golvläggare. Det finns en stor frihet att lägga upp sin arbetsdag som de vill. En annan fördel är att varken han eller Jonas någon gång varit arbetslösa.

– Inte en enda dag, säger Ragnar. ●

3 STRESS:

Som många andra byggnadsarbetare tycker de att stressen har ökat. Byggprojekten är ofta försenade. Golvläggarna, som ofta är sist på arbetsplatsen, finns inte med i byggplanen. Om ett bygge är tre veckor försenat får de aldrig igen veckorna.

– De tre veckorna är körda, säger Jonas som ofta känner att stressnivån kan bli för hög.

Att ta in mer personal från deras företag är det sällan fråga om. I stället måste de öka takten.

Är det stressigt är det också lätt att man bär fel. Det där med att ha rak rygg och böjda knän är inte alltid så lätt att komma ihåg när det är stressigt.

4 LÄGRE STATUS:

Statusen i yrket har sjunkit. Ragnar tror att en stor del av förklaringen är att många golvläggare har gått från ackord till tidlön. Ragnars tidlön är 145 kronor i timmen. Lika mycket tjänade han 1993 på ackord.

– Lönen har stagnerat helt och hållet. Förr var vi byggets kungar, nu är vi byggets clowner, säger Ragnar.

En liten yrkesgrupp med låg status måste ta plats. Därför skrattar och pratar Ragnar och Jonas mycket för att synas på byggarbetsplatsen.

De tycker inte heller att de får gehör för sina frågor i fackliga sammanhang. Golvläggarna känner sig bortglömda och tycker inte att Byggnads lyssnar på dem.

– När vi är på fackliga möten ägnas mest tid åt snickare och betongarbetare, säger Ragnar.

Fotnot: Ragnar Svedbergs nystartade webbplats för golvläggare: <http://golvlaggarnas.egetforum.se>

INGET LÅSBYTTE MED FACKETS FÖRSÄKRING

Mats Ericsson har haft inbrott vid två tillfällen. Första gången ersatte försäkringsbolaget Folksam honom för låsbytet. Andra gången blev det blankt nej. ”Det är en halv försäkring”, säger Mats Ericsson om hemförsäkringen som Byggnads har tecknat med Folksam.

TEXT KATARINA CONNHEIM FOTO ANNA SIMONSSON

Det är en regnig tisdag i mitten av november 2005. Snickaren Mats Ericsson, som håller på att omskola sig till besiktningsman efter en arbetsskada, lämnar huset som vanligt tidigt på morgonen. 12-åriga sonen Patrik läser för säkerhets skulldörren innan han går till skolan klockan tio över åtta.

Vid lunchtid samma dag ringer en granne till Mats och berättar att det har varit inbrott. Mats stressar hem och upptäcker att allt är uppochnedvänt. Lådorna är utdragna i kök och vardagsrum, den bärbara datorn, digitalkameran, dvd-spelaren är borta och det 30 kilo tunga säkerhetsskåpet i garderoben i hallen har ryckts loss. Inbrottstjuvarna har slagit in en fönsterruta på nedre våningen intill bastun och har på så sätt tagit sig in i huset.

– Eftersom köksdörren är låst sparkar tjuvarna upp dörren, säger Mats.

Inbrottet görs på kort tid. Troligtvis under den halvtimma på förmiddagen som grannen, som är pensionär, gör ett ärende. Tjuvarna kör upp på en av husets uppfarter och hinner forsla ut stöldgodset genom fönstret till en väntande bil.

Mats Ericsson suckar tungt. Det var inte första gången som han har inbrott i sitt hus i Tumba söder om Stockholm. 1997 tog sig inbrottstjuvarna in genom ett fönster och stal bland annat guld, klockor och datorspel för över 100 000 kronor.

Efter det bytte Mats lås. Han köpte också ett säkerhetsskåp i plåt, där han bland annat förvarade nycklar till hus, bil och bankfack. Men eftersom skåpet stals vid inbrott nummer två var Mats ändå tvungen att göra låsbyten på fem ställen; två ytterdörrar, två garagedörrar och låset till friggeboden.

Kostnad: 5 700 kronor.

Mats har en hemförsäkring i Folksam via sitt fackförbund Byggnads. Försäkringen har han haft i flera år och litat på till hundra procent.

– Jag tog den för att den var billig och för att jag fick erbjudandet från Byggnads. Om jag hade tagit den privat hade jag nog kollat upp den bättre.

Första gången var det inga problem att få låsbytet ersatt av försäkringsbolaget. Andra gången gick det inte alls. Folksam säger blankt nej och Mats är förbannad.

– Varför gick det bra första gången och inte andra? Jag tycker inte att det är en fullgod hemförsäkring. Det har säkert kommit någon finstilt text om det här, men jag har inte något minne av det.

Mats tycker att Byggnads ska se till att hemförsäkringen blir heltäckande.

– Jag betalar gärna mer för att få det. Det finns människor som inte har så mycket pengar och låsbytet måste göras direkt.

Han överklagade Folksams beslut, men fick avslag. Men frågan är en het potatis. Låsbytet kommer under våren att diskuteras av flera förbund inom LO.

– Vi ska diskutera om vi ska förändra villkoren och om det blir så får Folksam räkna på ett kostnadsförslag. Men då blir det också en dyrare försäkring, säger Jörgen Eriksson, chef på Byggnads försäkringsenhet.

Byggnads erbjuder sina medlemmar en gruppörsäkring via Folksam till en lägre kostnad än en vanlig hemförsäkring.

► **Tror du att medlemmarna invaggas i en falsk trygghet eftersom man erbjuds försäkringen via facket?**

– Jag tror inte det. Man måste själv ha koll på vad som står i villkoren. Det är därför bra om medlemmar hör av sig om vad de vill ha och inte vill ha i sin försäkring, innan skadan är skedd, säger Jörgen Eriksson.

Det har gått över ett år sedan händelsen, men inbrotten har satt sina spår. Mats och hans son känner sig inte längre lika trygga.

– Det värsta är den känslomässiga biten, kränkningen. Att de har varit inne och rotat överallt, i vartenda skåp, säger han. ●

Första gången Mats Ericsson hade inbrott fick han ersättning för låsbyte av Folksam, andra gången fick han det inte.

ANDRA BOLAG ERSÄTTER LÅSBYTE

● Om Mats Ericsson hade haft villa- och hemförsäkringen i försäkringsbolagen If, Länsförsäkringar eller Trygg-hansa hade låsbytet ersatts. "Folksam är snålast på den här punkten", säger Mats Sjögren på Konsumenternas försäkringsbyrå.

Byggnadsarbetaren bad Konsumenternas försäkringsbyrå att jämföra försäkringsbolagen If, Folksam, Länsförsäkringar och Trygg-Hansa, vad gäller låsbytet. De har störst andelar, vad gäller villa- och hemförsäkringar, på marknaden. Hos de tre andra försäkringsbolagen ersätts låsbytet om skadan är ersättningsbar, exempelvis om nycklar försvinner vid ett inbrott i villan.

– Jag kan förstå kundens besvikelse när det kommer ner till sådana detaljer. Men man ska inte bara titta på det, utan på skyddet i sin helhet. Folksam kan vara bättre på andra punkter, säger Mats Sjögren.

Han tycker att man ska jämföra pris och innehåll innan man byter till ett annat försäkringsbolag. Men att välja försäkringsbolag handlar också mycket om förtroende.

– Om kunden inte har förtroende längre för försäkringsbolaget är det lika bra att byta, säger Mats Sjögren. ●

JÄMFÖR FÖRSÄKRINGSBOLAG

Gå in på Konsumenternas Försäkringsbyrå www.konsumenternasforsakringsbyra.se eller ring 08-22 58 00.

FOLKSAM: VI VILL HÅLLA NERE PREMIEN

● Försäkringsbolaget Folksam ersätter inte låsbytet enligt sitt försäkringsvillkor. Men Jan Wallberg, sak- och byggskadetjänstchef i Stockholm, förstår att kunderna är förbannade. "Det är möjligt att det blir en förändring", säger han.

Folksam har tidigare ersatt låsbyte vid inbrott. Men för några år sedan ändrades försäkringsvillkoren, säger Wallberg:.

– Det är en fråga om kostnader och vårt mål är att hålla nere premien. Vi vill ha en bra produkt till så liten premie som möjligt.

Men det är inte första gången som kunder hör av sig i den här frågan.

Jan Wallberg har flera gånger pratat med kunder som är irriterade och frustrerade över att låsbytet inte ingår i försäkringen.

– Jag förstår dem och skulle

själv känna så. Jag har därför tidigare givit förslag till villkorsgruppen inom Folksam att se över reglerna.

Enligt Jan Wallberg kan det bli en förändring av villkoren.

– Men det är något som hela Folksam måste besluta om. ●

Arbetslösa lär sig riva rätt

En tolv veckor lång kurs – ett första steg mot att professionalisera rivningsyrket, enligt utbildningsföretaget Itiro. Kursen är också en väg in för personer som stått utanför arbetsmarknaden. Men Byggnads vill se tuffare utbildningskrav än så för rivare.

TEXT JENNY BERGGREN FOTO ELISABETH EDÉN

Att man ska vara försiktig, säger Mohsen Gerogan om vad som är det viktigaste han lärt sig på rivningsutbildningen.

I slutet av 2006 är han på praktik och jobbar med att riva en råvind på Östermalm i Stockholm.

Han är en av 23 elever som går Itiros rivningskurs. När de tolv veckorna är över räknar han med att få anställning och han är säker på att han är redo för jobbet då. Klart är att han kommer ha mer utbildning än många andra i rivningsbranschen, där utbildning är ovanligt.

Byggnads vill införa yrkesbevis för rivare, med krav på gymnasieutbildning i grunden. Utbildning är viktigt bland annat för att rivare ska ha kunskap om konstruktioner, för att kunna bedöma vilka delar i ett hus som kan vara bärande. Men än så länge finns alltså inga krav fastställda och än saknar många rivare utbildning.

Åke Sigg, en av ägarna till företaget Såg-och borrhakuten vill också se en ändring, även om han tycker att krav på treårig gymnasieskola är att ta i väl mycket. Det är hans företag som, tillsammans med Itiro, har tagit fram kursen som Mohsen Gerogan går.

Han konstaterar att rivare och håltagare alltid har varit andra klassens arbetare.

– Men det är ju svårare att riva än att skruva upp gipsskivor. Så en duktig rivare är mer värd för mig än en snickare, säger han.

Kursen är finansierad av Stockholms stad som har köpt de 23 platserna åt personer med olika typer av försörjningsstöd. Än är det inte klart om det blir fler omgångar av kursen. Enligt Itiros projektledare Pierre Chantreau är alla som slutför utbildningen den här gången garanterade jobb. Åke Sigg snävar av löftet lite och säger att han bara kan anställa dem som ”håller klassen”.

Alla som går utbildningen har invandrarbakgrund och ungefär hälften av dem har erfarenhet av byggjobb från sina tidigare hemländer.

Anwar Hanna Rahim har jobbat på byggen i Irak i femton år, men trots träget sökande har det varit svårt att hitta jobb i Sverige. Här krävs dokumenterad utbildning i en helt annan utsträckning.

Killarna på kursen tror inte att treårig gymnasieskola behövs för rivningsarbetare.

– Det är lite för mycket, det är inte så svårt att lära sig, säger Nedal Shalash.

Flera av kursdeltagarna säger att det räck-

”Det är ju svårare att riva än att skruva upp gipsskivor. Så en duktig rivare är mer värd för mig än en snickare.”

er om en arbetsledare har detaljerad koll på konstruktioner och sådant, då kan han ge instruktioner. Anwar Hanna Rahim konstaterar att man kan studera mellan femton och arton års ålder, men att tre år är lång tid när man är äldre. Araass Hussien är kritisk redan till längden på den tolv veckor långa kursen. Han tycker att praktiken innebär att han jobbar gratis under för lång tid.

Mohsen Gerogan och Nedal Shalash är mer nöjda.

– Självklart, det är därför jag är här, svarar Mohsen Gerogan på om han vill jobba med rivning.

Said Mohammed Taghi, 21 år, i svart tröja, kom till Sverige från Afghanistan 2004. Nu har han fått muntligt löfte om jobb i rivbranschen, efter utbildningen. "Jag tycker att svenskarna är snälla. Nu hoppas jag bara att de håller muntliga löften, som mina vänner säger att svenskar gör", säger han.

På längre sikt finns också andra drömmar, kanske att starta eget inom bygg. Men nu är första målet att lära sig rivning ordentligt och få börja jobba.

Åke Sigg ser kursen som ett första steg, men tror att det skulle behövas ungefär ett halvår för en helt tillräcklig rivningsutbildning.

Hittills har nya killar fått lära sig genom att gå bredvid och genom att gå enstaka kurser, exempelvis i sanering. I den mer övergripande kursen som företaget satt ihop tillsammans med Itiro ingår ett par veckor i skolbänken, om bland annat heta arbeten och skyddsutrustning.

Därefter kommer praktik med viss undervisning på plats, samt maskinkörning. Vissa moment, såsom sanering och håltagning, ingår för dem som har intresse av det.

Utbildningen ger inte något yrkesbevis, diskussioner om vilka krav som ska ställas för att utfärda sådana till rivare pågår som sagt. Den som har yrkesbevis har exempelvis rätt till högre lön enligt Byggnads kollektivavtal. ●

Said Mohammed Taghi (främst) jobbar på ett rivjobb i Stockholm med sin handledare, snickaren och elektrikern, Mohammad Shekib Habibi.

KOMVUX

Här kan du gå utbildning på grundläggande och gymnasial nivå. Komvux är för dig som saknar fullständig utbildning från grundskolan och gymnasiet. Det går bra att läsa hela årskurser eller enstaka ämnen.

Om du är lite äldre och bestämt dig för att gå en utbildning på en högskola är det troligt att du först måste börja med minst ett år på Komvux för att komplettera dina tidigare betyg. Ring till Komvux på hemorten eller till närmaste gymnasieskola för att få information.

DaCApo

UNIVERSITET OCH HÖGSKOLA

Här kan du gå enstaka kurser eller längre utbildningar på flera år. Ofta med inriktning på ett speciellt yrke. Det krävs grundläggande behörighet för att komma in. På vissa utbildningar krävs även högre behörighet. Den generella skillnaden mellan universitet och högskola är att universitet alltid erbjuder forskarutbildning efter avslutad utbildning.

Det enklaste sättet att få veta mer om den utbildning som man är intresserad av är att kontakta Verket för högskoleservice (VHS). Ansökning: sista ansökningsdag för studier under hösten 2007 är den 16 april.

Information: så här når du VHS tfn 08-725 96 00.
E-post info@vhs.se Hemsida www.vhs.se

FOLKHÖGSKOLA

Välj bland tusentals kurser på 148 folkhögskolor. Det finns 1 600 längre utbildningar och 750 kortare kurser att välja på. Största skillnaden jämfört med högskolor och universitet är att man i större omfattning pluggar tillsammans – gärna i projektform – på folkhögskolorna. Det är också vanligt att de som studerar på folkhögskolan bor inackorderade i skolans lokaler.

Lättaste sättet att få en överblick över vilka kurser och skolor som finns är att gå in på webben på adressen www.fin.fhsk.se. Det går även att beställa en katalog genom att ringa folkhögskolornas informationstjänst på 08-796 00 50. Sista ansökningsdag varierar från skola till skola. Vissa har även löpande antagning.

LÄSA PÅ DISTANS

I dagens datersamhälle har det blivit lättare att plugga på distans. Flera skolor erbjuder alternativ med utbildningar där det är en handfull samlingar under terminen. Resten av utbildningen görs på distans – alltså hemma. Utbudet av kurser och utbildningar växer ständigt. På www.netuniversity.se hittar du flera distansutbildningar på högskolor och universitet. Även andra skolformer erbjuder distansutbildning.

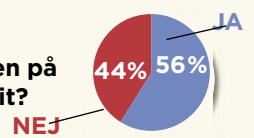
CSN

Den som studerar som vuxen kan ansöka om lån och bidrag hos Centrala studiestödsnämnden (CSN). På deras hemsida kan du se hur mycket du kan låna och hur mycket du kan få i bidrag. Adress till hemsidan www.csn.se Tfn 0771-276 000.

Byggsoft

Yrkeshögskolan

Malmö högskola

Domstol fällde granskning

Oorganiserade kan kräva att arvode betalas tillbaka

Europadomstolen/ Redovisningen av hur granskningsarvoden används håller inte måttet. Det anser Europadomstolen i Strasbourg, som fäller den svenska staten.

Den svenska staten är skyldig att se till att en avtalad ersättning för lönekontroll, som byggavtalets granskningsarvode, redovisas tydligt. De dokument som den svenska staten redovisade för Europadomstolen uppfyller inte domstolens krav på en sådan redovisning. Det är i kort sammanfattning av domen i målet Evaldsson med flera mot svenska staten. Domstolen fäller staten för brott mot egendomsparagrafen i Europakonventionen för mänskliga rättigheter.

Målet gäller att företaget LK Mässinteriör dragit granskningsarvode från fem oorganiserade byggnadsarbetarens lön.

De fem ansåg att arvodet är en dold fackföreningsavgift och att deras rätt att stå utanför facket därmed bröts. De har nu fått hjälp av Sveriges Byggindustrier (BI) för att få frågan prövad i Europadomstolen.

FÖRENINGSRÄTTEN

Domstolen tog inte ställning när det gäller deras rätt att stå utanför facket. I stället antyder domen, när den konstaterar att en ersättning för lönegranskning kan ha ett allmänt intresse, att den så kallade negativa föreningsrätten inte kränks.

Däremot slår domstolen fast att redovisningen av hur granskningsavgiften används inte är tillräckligt tydlig. Domskälerna var oväntade och parterna som står bakom byggavtalet tolkar domen på helt olika sätt. BI:s vd Bo Antoni konstaterade i sina första kommentarer att företagen nu måste sluta dra granskningsarvode från oorganiserade.

För sex år sedan gav svenska Arbetsdomstolen klartecken till Byggnads granskningsarvode för ackordsarbetare. Nu slår Europadomstolen fast att granskningspengarna måste redovisas bättre (Arkivbild).

– Nu vet vi vad som gäller. Byggarbetsgivare ska inte dra granskningsavgift från lönen till oorganiserade, sade han.

Byggnads anser däremot att man har en tillräckligt bra redovisning men att man inte fått tillfälle att visa det i Europadomstolen.

AVTALSBRÖTT

Om byggarbetsgivarna fullföljer sin tolkning av domen genom att sluta dra granskningsarvoden kommer Byggnads att se det som ett avtalsbrott.

Frågan kommer i och med domen att bli ytterligare en konfliktfråga den kommande avtalsrörelsen. Det underströks när arbetsmarknadsminister Sven-Otto Littorin kommenterade domen med att lägga över ansvaret på parterna.

Vinnare i målet blev de fem oorganiserade monterbyggarna på LK Mässinteriör. Tommie Evaldsson (bilden), en av de fem

som målet gällde säger:

– Jag tycker att det är en väldigt bra och viktig dom. Den har gått vår väg mer eller mindre i allt, säger han.

Han och de övriga fyra ska nu få vardera 46 400 kronor från staten. Staten ska också betala närmare 815 000 kronor för de klagandes kostnader och utlägg. Domen i Europadomstolen kan

innebära att oorganiserade kräver återbetalning av granskningsarvoden. Men Gunnar Ericson anser att den som driver ett sådant mål får svårt att vinna.

– Vi har en redovisning som visar att vi får ett underskott i granskningsverksamheten över en femårsperiod. Problemet är att vi inte fått möjlighet att redovisa det på ett tillräckligt tydligt sätt i det här målet, säger han.

**INGEMAR DAHLKVIST
MARGITE FRANSSON**

FAKTA GRANSKNINGSARVODE

- Företag anslutna till Sveriges Byggindustrier (BI) och till Nya Byggförbundet drar 1,5 procent av lönen och betalar pengarna till Byggnads avdelningar som ska använda pengarna till att "fortlöpande granska löneförhållandena".
- Granskningsarvode dras

från lönen för alla anställda, utom för medlemmar i en annan avtalstecknande facklig organisation.

● Granskningsarvodet ger cirka 200 miljoner kronor i intäkter till Byggnads avdelningar per år. Cirka 20 miljoner kronor av dem kommer från oorganiserade.

I KORTHET

Brist på byggfolk i Stockholm

Konjunktur/ Nära 70 procent av byggföretagen i Stockholm anger arbetskraftsbrist som det största hindret för ett ökat byggande. Det visar Stockholms Handelskammars Stockholmsbarometer för sista kvartalet 2006.

Företagen i Stockholmsregionen visar god lönsamhet och jobbtillväxten är stark. Byggbranschen utmärker sig genom att byggandet ökar och anbudspriserna stiger. Där finns en stor brist på arbetskraft, enligt rapporten, vilket uppges vara det största hindret för ett ökat byggande.

Närmare 60 procent av byggföretagen ökade antalet anställda under fjärde kvartalet. Men trots den ökande efterfrågan är det enligt rapporten, allt färre företag som planerar att öka arbetsstyrkan framöver. Det kan vara en konsekvens av att man inte får tag på personal med den kompetens man vill ha.

Förare slåss för egen utbildning

Maskinförare/ En ny maskinförarutbildning på gymnasiet lades på is på grund av regeringsskiftet i höstas. Nu gör Maskinentreprenörerna nya försök hos regeringen.

I dag är maskinförarutbildningen inbakad i fordons- och byggprogrammet. Med den föreslagna förarutbildningen skulle utbildningen få en egen tydlig profil. Den skulle ge generell behörighet till C-körkort för lastbil med en totalvikt på över 3,5 ton.

I september förra året blev det klart att Skolverket tillsammans med byggbranschens parter, bland annat Byggnads, skulle ta fram en ny utbildning som var specialiserad och anpassad för maskinförare.

Utbildningen ingick i den förra socialdemokratiska regeringens planerade gymnasiereform, GY07.

Anställda får rätt lön i efterhand

Uthyrare tvingas betala 1,2 miljoner kronor

Bemannings/ Efter en förlikning i januari har bemanningsföretagen Helpman och Expandera Mera betalat drygt 1,2 miljoner kronor i ersättningar till ett hundratal anställda.

Bemanningsföretagen Helpman och Expandera Mera ska enligt Byggnads uppfattning betala lön enligt det så kallade bemanningsavtalet.

Byggnads har därför drivit en tvist med krav på de båda företagen på sammanlagt drygt 1,2 miljoner kronor i obetalda ersättningar till anställda.

En förlikning i januari innebär att Helpman nu har betalat 400 000 kronor och Expandera Mera 855 000 kronor till anställda och före detta anställda.

Totalt är det ett hundratal personer som fått komplette-

rande lön enligt förlikningen. Helpman betalade i tid enligt överenskommelsen, före den 25 januari. Expandera Mera dröjde däremot till den 7 februari med att betala.

PÅ BYGGNADS ÄR man irriterad över dröjsmålet och man har bland annat gått ut med ett brev till Byggnads avdelningar där man uppmanar till vaksamhet mot Expandera Mera som avtalspart.

De båda företagens löneskuld bestod huvudsakligen av mellanskillnad mellan den lön som de anställda fått ut och den lön de skulle ha fått om man hade följt bemanningsavtalets regel om att lönen ska vara den som gäller på den arbetsplats man är utlyrd till.

Helpman och Expandera Mera har hävdad att de som med-

lemmar i Sveriges Byggindustrier (BI) ska följa byggavtalets regler. De har därför betalat lön enligt överenskommelse med de enskilda anställda.

Förlikningen gäller ersättningar bakåt i tiden. Nu fortsätter förhandlingar om vad som ska gälla framöver.

Byggnads hävdar att det är bemanningsavtalet som ska gälla och ser förlikningen om de gamla ersättningarna som ett uttryck för att man har stöd av avtalen.

JESSICA LÖFSTRÖM, vd på Expandera Mera, vill inte kommentera förlikningen när Byggnadsarbetaren talar med henne. Hon hänvisar till tidningen Bygginindustrin där hon sagt att förlikningen gör att det ser ljusst ut för företaget under 2007.

INGEMAR DAHLKVIST

Byggarbetslösheten minskar kraftigt

Statistik/ På ett år har arbetslösheten minskat med nästan en tredjedel bland medlemmarna i Byggnads a-kassa. Det visar statistik från Byggnads utredningsenhet

Sedan januari 2006 har arbetslösheten minskat med 3,8 procentenheter, till 8,1 procent i januari 2007.

Den öppna arbetslösheten var i

januari 6,9 procent medan andelen som var i åtgärder var 1,2 procent. Räknat i personer stod totalt 8 008 personer utanför den öppna arbetsmarknaden.

I STORT SETT ÄR siffrorna desamma som i december 2006, men den stora förändringen är jämförelsen med januari för ett år sedan.

Orsaken till den minskade arbetslösheten är dels den goda

konjunkturen och en annan orsak är sannolikt att vädret har varit gynnsamt.

Arbetslösheten har minskat i hela landet. Men vissa områden utmärker sig. Kronoberg, till exempel, har en arbetslöshet på 2,4 procent.

Högst i arbetslöshetsstatistiken ligger Gävleborg med en arbetslöshet på 14 procent.

MARGITE FRANSSON

Lärling rev asbest – inventering saknades

Hälsa/ En 22-årig snickarlärling rev kakel i sju kök innan Byggnads skyddsombud stoppade jobbet. Det fanns asbest i kakelfixet.

Han hade rivit kakel i sju kök i ett bostadshus i Skälby i Kalmar, innan Byggnads skyddsombud, Per-Olof Nilsson, stoppade job-

bet. Rivjobbet gjordes i flerbostadshus som renoveras av Bygg AB Y Andersson & Söner.

VARKEN BYGGFÖRETAGET eller fastighetsägaren, som är skyldig att göra asbestinventering, hade tänkt på att det kunde finnas asbest i kaklet. Byggfirman saknar tillstånd att riva asbest.

Nu har ett asbestsaneringsfö-

retag anlåtats för att ta bort all asbest i fastigheten. Snickarlärlingen kommer att få gå igenom medicinska kontroller.

Arbetsmiljöverket har lagt ett omedelbart vite på 50 000 kronor som byggföretaget får betala. Det kan också bli rättslig prövning.

INGEMAR DAHLKVIST

Arbetade oskyddade med isocyanater

ULF HOJER

Isocyanater, som här i fogs-kum, kan vara lika farliga som asbest.

Hälsa/
Fyra anställda på Svenska Sportsbygg AB arbetade med allergiframkallande isocyanater utan skydd, avspärningar och dokumentation. Byggnads skyddsombud i Kalmar, P-O Nilsson, stoppade arbetet.

Isocyanater i gummmassan till löparbanorna i Nybros nya sporthall, OG-hallen, ledde den 31 januari till att arbetet stoppades.

Det var Byggnads skyddsombud, P-O Nilsson, som stoppade jobbet som utfördes av fyra anställda i Växjöföretaget Svenska Sportbygg AB.

– En av dem arbetade i kortärmad tröja, de bytte om och tvättade sig på hotellet, det fanns inga tvättmöjligheter på platsen och ingen ögondusch, berättar P-O Nilsson.

P-O NILSSON SÅG brister på flera av dessa punkter på bygget och stoppade därför arbetet. Arbetsmiljöverket gjorde på onsdagen samma bedömning men tillät på kvällen att arbetet återupptogs sedan företaget tagit fram dokumentation om materialet.

Svenska Sportbyggs vd, Rune Larsson, uttrycker förvåning över stoppet i Barometern.

– Vi har använt oss av precis samma dokumentation som vid

tidigare jobb. I Stockholm och Göteborg har vi inte haft några som helst problem, men i Nybro var det tydligen annorlunda, säger han till Barometern.

– Killarna verkade inte veta riktigt vilka utbildningskrav som gäller och vilka risker som finns, säger P-O Nilsson.

HAN SÄGER ATT byggherren, byggföretaget OG Ohlsson, verkar ta frågan på allvar och hoppas att det innebär att byggnadsarbetarna på sporthallsbygget nu får bättre möjlighet undvika att komma i direkt kontakt med isocyanaterna i gummmassan.

INGEMAR DAHLKVIST

FAKTA ISOCYANATER

Isocyanater är allergiframkallande. Enligt reglerna ska man ha engångsoveraller, gummihandskar och skoskydd när man arbetar med material som innehåller isocyanater. Arbetsplatsen ska vara inhägnad och skyltad. Det ska finnas dokumentation om materialets risker och de regler som gäller på arbetsplatsen och arbetsmomentet ska finnas beskrivet i arbetsmiljöplan.

I KORTHET

Byggare hittade tappad dynamit

Fynd/ En byggnadsarbetare hittade i början av februari en låda med dynamit vid brobygget vid Vinbäcken utanför Arboga. Det var vid sextiden på

V morgonen som en brobyggare hittade en låda med 50 dynamitstavar vid vägkanten.

Mannen, som arbetar på ett brobygge utanför Arboga, kontaktade polisen som fann att den upphittade lådan var en av minst två som trillat av en transport från Nora till Malmköping.

Dynamitpatronerna exploderar inte utan tändhatt. Men polisen är orolig för att dynamiten kommer i fel händer. Polisen utreder om föraren som tappade lådorna kan misstänkas för brott.

Snickare föll fyra meter

Fallolycka/ En 22-årig snickare fick skelettskador då han föll drygt fyra meter från en cistern i Haparanda i slutet januari.

Snickaren, som var anställd av HEAB i Haparanda, föll fyra till fem meter från en cistern. Han arbetade med brandskyddstättning på cisternen då olyckan inträffade.

Enligt Maud Granström på arbetsmiljöinspektionen i Luleå utfördes arbetet utan fallskydd. Det fanns en arbetsmiljöplan för arbetsplatsen men den tog inte upp just de arbetsuppgifter som 22-åringen utförde vid olyckstillfället.

Föll från form – skadades svårt

Byggolycka/ Två byggnadsarbetare föll från en betongform i Stockholm i början av februari. En av männen skadades allvarligt vid fallet.

Byggnadsarbetarna arbetar på Bol Entreprenad i Stockholm. Efter att ha gjutit väggarna skulle betongformarna forslas i väg från arbetsplatsen. En kranförare höll på att lyfta en betongform med sin kran. Men helt plötsligt rasar i stället den betongform som bygg-

nadsarbetarna står på. Männen faller två till tre meter ner på marken. En av byggnadsarbetarna skadas allvarligt vid fallet.

Enligt Pia Andersson, arbetsmiljöinspektör, kan orsaken till olyckan vara att man har lossat benstödet från betongformen som byggnadsarbetarna stod på, i stället för på det som man skulle lyfta bort.

Brist på folk bromsar för NCC

Konjunktur/ 2006 blev ett framgångsrikt år för NCC, enligt den senaste bokslutskommunikén. Men tillväxten förväntas dämpas under 2007, på grund av brist på kvalificerad arbetskraft.

NCC:s omsättning ökade med 13 procent och uppgick till nästan 56 miljarder kronor under 2006. Under det fjärde kvartalet ökade ordergången med 11 procent. Den nordiska byggmarknaden har varit fortsatt stark. Samtliga NCC:s Construction-enheter, utom Danmark, visade tillväxt.

Construction-verksamheter i Sverige och Finland visar rekordresultat, tack vare en god bostadsmarknad och förbättrade marginaler i entreprenad-verksamheten.

Fackmedlemmar riskerar fängelse

Syd-korea/ 25 personer från byggarbetsfacket i Sydkorea sitter fängslade, rapporterar BTI (Bygg- och träarbetareinternationalen).

Fortfarande ger grundlagen staten rätt att begränsa eller avskaffa rätten till facklig organisering i Sydkorea. Bland ofientliganständiga har bara lagligt erkända fackföreningar den rätten.

Ett hundratal medlemmar i KFCITU (sydkoreanska byggarbetsfacket) fängslades under 2006. I slutet av januari var fortfarande 25 personer från byggarbetsfacket fängslade.

Det sydkoreanska facket är tacksamma för stödet från BTI och anser att framgång endast kan uppnås med stöd från det internationella samfundet.

I KORTHET

**Betald klämdag
avtalskrav från vvs**

Rörarbetare/ Rörarbetarna i Byggnads vill ha rätt till betald ledighet på klämdagen då nationaldagen infaller på en tisdag eller på en torsdag. Precis som reglerna är på byggavtalet. Kravet kommer från vvs-montörernas yrkeskonferens och väger därför extra tungt.

Ett annat krav är att avtalet anpassas till de regler om dygns- och veckovila som gäller sedan årsskiftet. I anslutning till beredskapstjänst kan det bli nödvändigt med ledighet för att följa de nya EU-anpassade arbetstidsreglerna. Avtalen reglerar inte lön under sådan lagstadgad ledighet. Det vill rörarbetarna ha ändrat.

Motionerna från yrkeskonferensen innehåller en del av de 400 motionskraven på vvs-avtalets område.

Ytterligare förkortning av arbetstiden efterfrågas av många.

Flera småbarnsföräldrar bland montörerna vill att det ska skrivas in i avtalet att ledigheten kan tas ut per timme. Det skulle göra det lättare att till exempel hinna lämna på dagis. Ett krav från flera avdelningar är att man ska motverka uppdelning på flera turordningsområden.

**Kräver högre lön
för snöskottning**

Plåtslagare / Höj ersättningen vid is- och snöröjning. Det är ett av drygt 250 krav på ändringar i plåtavtalen inför avtalsrörelsen.

Vid is- och snöröjning får plåtslagare som annars arbetar på ackord avtalets lägsta lön plus sex kronor per timme. Det innebär en rejäl lönesänkning vid snöskottning, något som Plåtklubben i Gävle reagerat mot i en motion till Byggnads avtalsråd.

Bland kraven är det många som vill ta bort plåtavtalens regler som tillåter individuell lön.

Många vill också avskaffa eller kraftigt minska kvalifikations-tiderna för att få helglön.

Flera plåtslagare vill ha en särskild ersättning på 70 kronor per

dag vid arbeten där det saknas personalutrymmen. Motivet är att man måste äta på restaurang.

Kurs för arbetslösa stoppas

Utbildning/ Trots brist på byggnadsarbetare, dras antalet platser ner på arbetsmarknadsutbildningarna.

– Det är synd. Det finns ett stort antal arbetslösa och ett stort behov, säger Kjell Winkvist, vd på Byggsoft i Skövde.

Enligt regeringens budgetproposition, som kom i höstas, ska antalet arbetsmarknadsutbildningar minska.

Det innebär att Ams måste dra ner på antalet platser från 155 000 platser till 90 000 under 2007. Under 2008 ska antalet platser minska till 65 000.

Byggsoft, som utbildar arbetslösa människor till byggnadsarbetare, ser redan effekter av neddragningen. Skolan har redan gjort nedskärningar från cirka 100 till 70 inom byggutbildningen.

Utbildningen jämföras med byggprogrammet.

Åtal efter utsläpp i Hallandsåsen

Miljöbrott/ Två chefer, en på Banverket och en på Skanska-Vinci, åtalas för miljöbrott efter ett utsläpp i samband med byggandet av tunneln vid Hallandsåsen.

Sommaren 2003 skedde utsläpp av framför allt cement och bentontitler i Lyabäcken på åsen. Fiskar och kräftdjur dog.

Åklagarens teori är att när man injekterade cement i ett testhål, var trycket så högt att cement trängde upp i ån och på marken. Han anser att Banverket och Skanska-Vinci grovt åsidosatt sina skyldigheter att förebygga miljöskada. Och yrkar också på företagsbot för båda företagen.

Åklagaren vill kalla en rad vittnen, bland annat personer som intygat att det redan flera dagar före utsläppet fanns tecken på att tätningsmaterial läckt ut ur borrhålet och att projektledningen då informerades.

Glasarbetare vill ha byggavtalets regler

Avtal -07/ Cirka 300 krav finns i motioner inför årets förhandlingar om nytt glasavtal. Många vill hämta regler från byggavtalet.

Ny, tidsenlig ackordsprislista och en större rörlig lönedel vid ackordsarbete är återkommande krav från glasarbetare. I andra avtalsmotioner vill man helt enkelt byta ut glasavtalets löneparagraf mot den löneparagraf som finns i byggavtalet.

BAKGRUNDEN ÄR diskussioner på glasarbetarnas yrkeskonferenser där man funderat på varför glasarbetarnas löner släpar efter andra byggyrken. Att kunna höja ackordsandelen är en metod som många hoppas på. Man vill också ha samma regler som i byggavtalet när det gäller ledighet på klämdagar.

Några krav handlar om glasjobbets status. Med yrkesbevis och högre lön till dem som har

yrkesbevis skulle statusen kunna höjas, skriver flera i avtalsmotioner. Andra krav är att man bör få dagtraktamente eller, som alternativ, rikskuponger om man arbetar utanför verkstaden.

GLASARBETARNA HAR en speciell ersättning, så kallad gångtidsersättning. Det är en ersättning

som man får om man helt enkelt saknas allmänna kommunikationer till en arbetsplats dit man är berättigad till reseersättning. Nu är ersättningen cirka 35 kronor per kilometer gångsträcka. Flera vill att ersättningen ska höjas till cirka 55 kronor per kilometer.

På glasavtalets område finns också en lång rad krav som återfinns på Byggnads alla avtalsområden, till exempel fria glasögon, bättre bodar och kompensation för politiska beslut.

Byggnads och Glasbranschföreningen träffas den 22 februari för utväxling av bud.

INGEMAR DAHLKVIST

Strafflön kan driva på ackord

Prestationslön/ En utbetalningsnivå på 110 procent av genomsnittslönen skulle kunna skynda på arbetsgivarnas ackordsunderlag.

Idag gäller en särskild stupstockslön, 112 kronor per timme, då man inte kommer överens.

Andra detaljer som tas upp gäller till exempel att sjuklöneperioder ska redovisas på de fördelningslistor som arbetsgivaren gör när man arbetar på ackord, att avstämningsperioderna ska kortas från tolv till åtta veckor och att sena ackordsunderlag från arbetsgivaren ska bestraffas. Tierpsektionen i Byggnads i Uppland anser att en utbetalningsnivå på 110 procent av ackordsgenomsnittet är en lämplig bestraffning för sena underlag. Många vill också att byggo-

anläggningsavtalen ska slås ihop och att de så kallade R- och S-avtalen, som gäller vid reparationsarbeten och för speciella yrkesgrupper, ska in i huvudavtalet.

Det som hindrar en är bland annat förhandlingsordningen och de olika sätten att ta betalt för granskningsarbetet.

PÅ ANLÄGGNINGSAVTALET betalar arbetsgivaren granskningsarvode, som Byggnads vill ha det, medan det dras från lönen på byggavtalets område, så som Sveriges Byggindustrier (BI) vill ha det. På anläggningsavtalet förhandlar arbetsgivaren med laget om lön, som BI vill ha det, medan man förhandlar med Byggnads avdelning på byggavtalet, så som Byggnads vill ha det.

INGEMAR DAHLKVIST

Skärpta krav på PCB

Husägare tvingas sanera miljögift

JOHAN WINGBORG

En ombyggd vinkelslip kan användas vid borttagning av fogmassor.

Miljö/
Fastighetsägare blir skyldiga att inventera och sanera byggnader och anläggningar som innehåller PCB. Det har regeringen beslutat om i en ny förordning.

I dag finns PCB till största delen i byggnader i fogmassor, isolerrutor och en viss typ av plastbaserade golvmassor, som innehåller sand för att minska halkrisken.

Mängden PCB i kvarvarande fogar har uppskattats till 300 ton och den nya förordningen träder i kraft 1 mars 2007. Inventering och sanering av PCB i byggnader och anläggningar kommer sedan att pågå sex år framåt.

SENAST 2013 SKA byggnader, som är uppförda eller renoverade åren 1956-1973, vara sanerade. Efterfrågan på PCB-sanerare under de närmaste åren kommer därför att öka.

- Det är mycket viktigt att sa-

nerare utbildas; både för miljö- och arbetarskyddet, säger Björn Funcke, förbundssekreterare på Svenska Fogbranschens riksförbund, SFR.

Björn Funcke betonar också vikten av att fastighetsägarna anlitar seriösa saneringsföretag; med utbildade sanerare och godkänd skyddsutrustning.

- Det är fastighetsägarna som har ansvaret att saneringen sker på ett korrekt sätt, säger han.

KATARINA CONNHEIM

FAKTA PCB

PCB förbjöds år 1973, men ämnet finns fortfarande kvar i miljön på grund av den långa nedbrytningstiden. PCB användes i byggprodukter, bland annat fogmassor under åren 1956-1973. PCB är giftigt och anrikas i exempelvis fisk, vilket gör att utsläppen innebär en risk även för människors hälsa.

Snart dags att deklarerera

I Byggnadsarbetaren nr 7 som utkommer den 26 april får du hjälp med deklARATIONEN.

Har du frågor om din deklARATION? Eller tips på artiklar i tidningen?

Ring Byggnadsarbetaren Kenneth Petterson tfn 08-728 49 70

e-post: k.p@byggnadsarbetaren.se

I KORTHET

Fler lärlingar - annars stopp

Utbildning/ Cirka 100 lärlingar under 25 år går utan jobb i Västra Götaland. Nu hotar länsarbetsnämnden att dra in bygg tillstånd om företagen inte tar emot fler lärlingar. Byggnads i Göteborg instämmer i kritiken mot byggföretagen. Det är företagets alltför höga krav på produktionstakt på lärlingarna som ligger bakom problemen att hitta platser, enligt Byggnads. NCC har en lärling på åtta anställda i regionen. Det är en lägre andel än den norm som parterna är överens om och länsarbetsnämnden hotar nu med krafttag för att få fram lärlingsplatser.

Allt fler olyckor i byggbranschen

Statistik/ Under 2006 anmäldes 3 316 arbetsolyckor i byggbranschen, med skador som ledde till frånvaro. Det är 181 fler än under 2005. Under en följd av år minskade antalet arbetsolyckor. Men 2006 bröts trenden. Antalet anmälda arbetsolyckor med frånvaro som följd ökade med 181, till 3 316. Samtidigt minskade antalet olyckor utan frånvaro från 1 918 under 2005 till 1 711 under förra året. Antalet anmälda arbetssjukdomar minskade. I byggbranschen anmäldes 1 087 sjukdomar under 2006. Året innan var antalet 1 380.

Onyktra fick lämna Forsmark

Kärnkraftverk/ Tre anställda hos en byggentreprenör skickades i augusti hem efter ett alkotest på Forsmark eftersom de arbetade berusade. Bland exemplen på olyckor och tillbud som redovisas i en rapport från en analysgrupp som granskat säkerheten vid kraftverket finns flera fall av brister hos de byggföretag som arbetat som underentreprenörer, däribland benbrott som följd av dåliga byggställningar och arbete med strömförande kablar.

injektor

I KORTHET**Dom för dödsolycka står fast**

Hovrätten/ Kommunstyrelsens ordförande i Finspång, Stig Andersson (s) dömdes 2005 till dagsböter för arbetsmiljöbrott efter en dödsolycka vid rivningsjobb.

Hovrätten har nu slagit fast domen. Tingsrätten ansåg att han bar ansvaret för kommunens oklara organisation då en dödsolycka inträffade vid ett kommunalt rivningsjobb 2003. Nu har hovrätten slagit fast att han borde ha tagit initiativ till att rätta till bristerna i organisationen. Rivningsarbetet ingick i Finspångs kommuns rehabiliteringsprogram.

Uppåt för byggen i Europa

Konjunktur/ Byggbranschen kommer att fortsätta att växa i Europa de kommande tre åren trots vikande bostadsbyggande, enligt marknadsanalysföretagen i Euroconstruct. Under 2006 ökade byggandet med 3,2 procent. Det var det trettonde året i rad av oavbruten tillväxt

För de kommande tre åren spår Euroconstruct en årlig tillväxt i branschen på 1,7 procent. Tillväxten består främst tack vare ett ökat anläggningsbyggande. Bostadsbyggandet väntas däremot minska. Frankrike och Spanien var tillväxtmotorer under 2006. Under 2007 minskar dock byggandet i båda länderna.

Dåligt ledarskap gynnar fusk

Bristande etik och moral bland mellanchefer

Byggfusk/ Byggföretagen har ofta regler för etik och moral som inte tillämpas i praktiken. Dåligt ledarskap på mellancheferns nivå är främsta anledningen till att det blir så.

Det har förre snickaren Henrik Björklund, tillsammans med tre kurskamrater från Chalmers, kommit fram till när de undersökt frågan. Mellancheferna bär huvudansvaret för den bristande etik och moral som finns i byggsektorn.

Det anser Henrik Björklund som i våras presenterade resultatet av en studie där han och kurskamraterna intervjuat 10-15 personer från byggbranschen; chefer, anställda och även fackliga företrädare.

Henrik Björklund pekar på flera brister i byggbranschen: som sjuka hus, omfattande skador bland byggnadsarbetarna och svartarbete. Han menar att i byggföretagen finns ofta regler för etik och moral, men dessa regler liksom stannar på mellancheferns nivå.

Den viktigaste anledningen till att de inte följs är pengar. De som arbetar på arbetsplatserna, platschefer och byggnadsarbetare, får inte de förutsättningar som behövs för att jobba enligt de etiska och moraliska reglerna.

OFTA FÅR byggnadsarbetarna klä skott för byggsektorns bristande etik och moral, menar studenterna. Men Henrik Björklund menar att det är väldigt orättvist. Byggnadsarbetarna har ofta var-

ken resurser eller tillräcklig överblick för att ta det ansvaret.

– Att man bygger in fukt i betongen är ett problem som ofta skylls på byggnadsarbetarna. Men hur det ska lösas är en fråga som ska tas upp redan i projekteringen, säger Henrik Björklund.

Efter denna första, mindre studien har han nu gått vidare med ett examensarbete tillsammans med kurskamraten Anna-Klara Jonsson.

DE HAR FÖRDJUPAT sig i arbetsmiljön i byggbranschen och de har gjort fler intervjuer och ett stort antal arbetsplatsbesök.

Henrik Björklund var snickare i åtta år men studerar nu på civilingenjörsprogrammet Väg och Vattenbyggnad.

MARGITE FRANSSON

Snickares arbetsskada ifrågasätts

Arbetsskador/ Försäkringskassan vill pröva om en arbetsskada som förvärras på fritid kan ge rätt till arbetsskadeersättning.

En snickare i Dalarna skadade axeln vid rivningsarbete 1991. Skadan medförde återkommande sjukskrivningsperioder. Försäkringskassan bedömde att skadan var en arbetsskada men den berättigade inte till livränta

eftersom kassan bedömde att arbetsförmågan inte var tillräckligt nedsatt. Under 2002 förvärrades skadan, under en period då snickaren var arbetslös.

Snickaren blev på nytt sjukskriven och 2004 beslutade kassan att han skulle få förtidspension i stället för sjukpenning.

Trots att snickaren, som nu är 59 år, fått stöd i kassans utredning för att arbetsförmågan beror på skadan från 1991 vill

försäkringskassan inte betala livränta som komplement till sjukersättningen. I stället överklagar man nu länsrättens dom, som uttryckligen säger att snickarens besvär i axeln är en arbetsskada som ger rätt till livränta.

Orsaken till att domen överklagas är att försäkringskassan anser att en skada som förvärras på fritid inte kan ersättas av arbetsskadeersättning.

INGEMAR DAHLKVIST

Swedbank

I KORTHET

Skadades svårt när ställning välte

Falloycka/ En målare skadade ryggen vid ett fall på en byggarbetsplats i Stockholm den 16 januari.

Målaren arbetade på en rullställning. När ställningen skulle flyttas kom ett hjul ner i ett hål i golvet. Ställningen välte då över ett skyddsräcke. Målaren föll sju till åtta meter ner i ett schakt och fick ställningen över sig.

– Man ju fråga sig varför man flyttar ställningar av den här typen utan att gå ner från dem. Det gör ju också att man ofta arbetar utan låsta hjul, säger arbetsmiljöinspektör Pia Andersson.

Slarv leder till svåra skador

Byggolyckor/ Olyckor vid mindre riskfyllda arbeten leder ofta till skador som tar tid att läka. Det konstaterar arbetsmiljöinspektörer på flera håll i landet och manar till mindre slarv.

En lärling flyttade en stege och missade att fälla ut benen ordentligt på det nya stället. Han föll från 60 centimeter och bröt ett ben i vänster tumme.

En byggnadsarbetare arbetade på en fasadställning på ganska låg höjd. I stället för trall på hela bomlaget lade han plank mellan trallen. När han steg på byxbenet föll han och bröt ett revben.

En fasadputsare gick i en slarvigt uppsatt trappa till en fasadställning. Trappan rasade, byggnadsarbetaren föll två meter och

bröt revben. Det är några exempel på mindre allvarliga byggolyckor som landets arbetsmiljöinspektörer fått anmälda den senaste veckan. .

– Det verkar som att det blir alltmer slarv, som att man arbetar från stege i stället för bock eller att man slarvar med ställningar på låg höjd, säger Bengt Gustafsson, arbetsmiljöinspektör i Växjö.

Skadestånd till Byggnads

Arbetsdomstolen/ P.A.O.L Fastighetsförvaltning AB i Göteborg ska betala 74 100 kronor i skadestånd till Byggnads enligt en tredsdom. Orsaken är kollektivavtalsbrott och förhandlingsvägran.

Eftersom P.A.O.L Fastighetsförvaltning AB inte svarat inom föreskriven tid har Arbetsdomstolen (AD) avgjort domen genom tredsdom. Det innebär att domstolen dömer enligt kärandens, här Byggnads, yrkanden utan att pröva saken.

AD dömer P.A.O.L Fastighetsförvaltning att betala ett allmänt skadestånd på 74 100 kronor för brott mot granskningsöverenskommelsen, brott mot löneöverenskommelsen och förhandlingsvägran.

P.A.O.L ska också betala Byggnads 30 000 kronor för rättegångskostnader.

LÄS MER

byggnyheter varje vardag på www.byggnadsarbetaren.se

Gigant

Försvarsmakten

ACKORD SPRINGER IFRÅN TIDLÖN

Analys/NCC bygger kulsinterverk åt LKAB och Peab bygger anrikningsverk åt samma beställare i Kiruna. De båda storbyggena ger jobb åt de 400 byggnadsarbetare som nu agerar draglok i löneutvecklingen.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST

Trä-, betongarbetare samt murare	PRESTATIONSLOÑ			TIDLÖN	
	Andel %	4 kv 2006	Ändring från 4 kv 2005	4 kv 2006	Ändring från 4 kv 2005
Borås	15,8	155,34	0,9	137,46	5,8
Dalarna	9,6	156,10	0,9	133,34	2,9
Gästrikland	11,8	157,75	2,6	135,40	2,8
Göteborg	22,6	158,32	1,7	139,57	4,5
Halmstad	34,3	156,22	2,1	130,72	3,3
Helsingborg	34,4	161,59	5,9	134,33	5,9
Hälsingland	1,6	165,59	7,8	131,37	4,2
Jämtl.-Härjed.	27,7	148,62	4,5	128,39	4,2
Jönköping	13,4	164,26	6,5	136,09	4,6
Kalix	16,9	173,86	16,9	136,89	5,6
Kalmar	28,1	159,84	6,1	130,71	1,7
Kiruna	0	-	-	139,17	8,6
Kristianstad	24,0	156,50	6,5	130,44	1,5
Linköping	21,1	172,54	4,3	138,02	2,1
Luleå	29,6	162,63	4,5	138,62	5,1
Lund	39,9	163,59	2,6	133,17	4,5
Malmö	34,3	164,57	0,1	137,94	3,0
Mälardalen	18,9	159,67	4,3	136,33	3,1
Norrköping-öst	12,5	161,14	4,8	137,69	2,3
Piteå-Skellefteå	24,8	159,47	6,1	139,53	6,8
Stockholm	25,6	170,46	4,7	138,39	2,7
Sundsv.-Ådalen	14,4	154,83	8,1	132,26	2,5
Sydost	25,4	154,74	6,2	132,33	4,3
Umeå	31,1	170,87	2,8	137,60	3,0
Uppsala	34,0	165,55	3,6	135,97	1,8
Värmland	20,6	156,26	5,1	132,49	2,3
Väst	19,7	158,13	4,9	131,74	3,7
Örebro	24,9	156,10	4,2	131,62	2,3
Örnsköldsvik	15,6	152,73	-0,4	135,50	3,1

Ackordsandelen i TBM-gruppen i Kiruna är noll (0) procent. Illa, illa, suckar Byggnadsackordsförespråkare. Men Joakim Sevå, ordförande och mätningföreståndare på Byggnads i Kiruna, håller inte med.

– Vi har inte några husbyggen att tala om, säger han.

– Redovisningen av statistiken borde innehålla de trä-, betongarbetare och murare som arbetar på anläggningsavtalet.

Gräver man djupare i Byggnads lönestatistik för fjärde kvartalet 2006 hittar man förklaringen. Inte bara till Kirunas obefintliga ackordsandel i TBM-gruppen (trä-, betongarbetare samt murare på byggavtalets område), utan också till att ackordslönerna i byggbranschen dragit ifrån tidlönerna under 2006.

”De (...) som arbetar på ackord har ökat sitt löneförsprång i förhållande till dem som har tidlön.”

På LKAB:s storbyggen i Kiruna, som ger jobb åt upp mot 400 byggnadsarbetare, är det anläggningsavtalet som gäller. Ackordsandelen på anläggning i Kiruna var 76 procent. Det innebär att Kiruna hade den överlägset högsta ackordsandelen i landet om man slår ihop anläggarna med TBM-gruppen.

Dessutom tjänar de bra. Genomsnittslönen på anläggningsackord i Kiruna var 182,33 kronor per timme under fjärde kvartalet 2006. Det ger en toppplacering. Och ökningen med drygt 20 kronor mer per timme, 12,4 procent, lyfter ackordslönernas utveckling i hela landet.

Under 2005 var skillnaden mellan genomsnittlig tidlön och genomsnittlig ackordslön cirka 25 kronor per timme. Under fjärde kvartalet 2006 hade skillnaden ökat till 28:50.

De runt 20 procent av byggnadsarbetarna som arbetar på ackord har ökat sitt löneförsprång i förhållande till dem som har tidlön, från cirka 4 300 kronor mer per månad för ett år sedan, till runt 4 900 kronor mer per månad nu. Uppdelningen i ett a-lag med ackord och ett b-lag som arbetar på tidlön har förstärkts.

Byggnads förhandlingschef, Gunnar Ericson, tycker inte att det är något problem, tvärtom.

– Det är positivt. Det ska mär-

”Sett över en tioårsperiod brukar det där jämna ut sig. Tidlönerna hämtar in, men det sker mer ryckvis.”

kas i plånboken att man arbetar på ackord, säger han.

Han ser utvecklingen under 2006 som ett resultat av ökad nyproduktion, där ackordsandelen är högre, i TBM-gruppen och av en del stora anläggningprojekt, som i Kiruna. Den typen av byggande, tillsammans med en högkonjunktur, brukar leda till höjda ackordslöner.

– Sett över en tioårsperiod brukar det där jämna ut sig. Tidlönerna hämtar in, men det sker mer ryckvis.

För Gunnar Ericson är alltså fjärde kvartalets lönestatistik ett bevis för att Byggnads lönestrategi fungerar.

Loket ackord har gjort ett ryck igen, precis som när Öresundsförbindelsen byggdes på 1990-talet. Nu är det i stället längst i norr rycket har skett, på LKAB:s storprojekt i Kiruna. ●

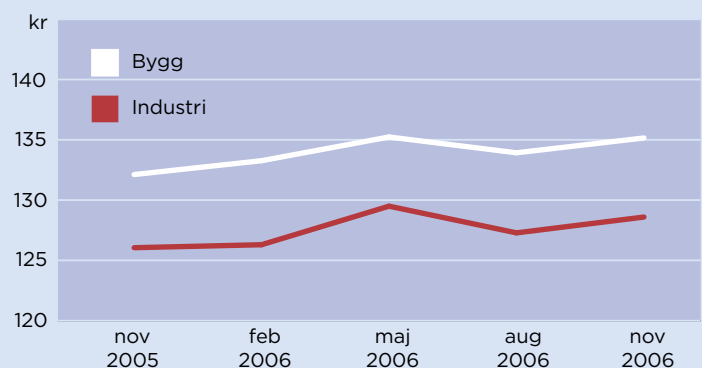

LÖNER YRKE FÖR YRKE

4 kvartalet 2006	Lön per timme	Förändring, procent	Andel av timmar
TBM-gruppen			
Ackord	163,60	3,3	21,0
Övrig prestationslön	157,78	4,6	3,3
Tidlön	135,95	3,5	75,7
Tid- och prestationslön	142,42	3,7	
VVS			
Tid- och prestationslön	145,67	5,3	
Ackordsandel 5,8%			
Anläggare			
Ackord	175,40	8,8	13,0
Tidlön	141,56	4,3	87,0
Tid- och prestationslön	143,67	4,3	
Maskinförare			
Tidlön	131,82	3,5	
Glas			
Tid- och prestationslön	131,21	3,8	
Ackordsandel 3,1%			
Pappläggare			
Prestationslön	152,69	5,4	13,3
Tidlön	131,03	1,1	86,7
Golvläggare			
Prestationslön	164,33	5,4	14,5
Tidlön	136,76	4,2	85,5
Ställningsbyggare			
Tid- och prestationslön	128,60	2,0	
Ackordsandel 0,2%			
Undertaksmontör			
Tid- och prestationslön	131,29	0,2	

LÖNER I BYGG OCH INDUSTRI

SCB:s konjunkturstatistik, genomsnittlig timlön exklusive övertid i byggbranschen och i gruvor, mineralutvinning samt tillverkningsindustri.

2 FRÅGOR

1. Är det bra att skillnaden mellan tidlön och ackord ökar?

2. Drar ackorden med sig tidlönerna?

Magnus Södling, 42 år, markarbetare, Sefab Mark, Gusum

1: Det är bra om det fungerar. Jag arbetar bara på tidlön och vi markarbetare är andra klassens byggnadsarbetare. Det känns i alla fall så.

2: Jag tror inte det, inte fullt ut. När man förhandlar köper de i alla fall inte det argumentet.

Pär Lindqvist, 22 år, snickare, Peab, Skellefteå

1: Jag tycker skillnaden är för stor. Nu arbetar jag på ackord och tjänar 20 kronor mer per timme än jag brukar ha på reparationsjobb. Tidlönerna skulle upp, närmare ackordslönerna.

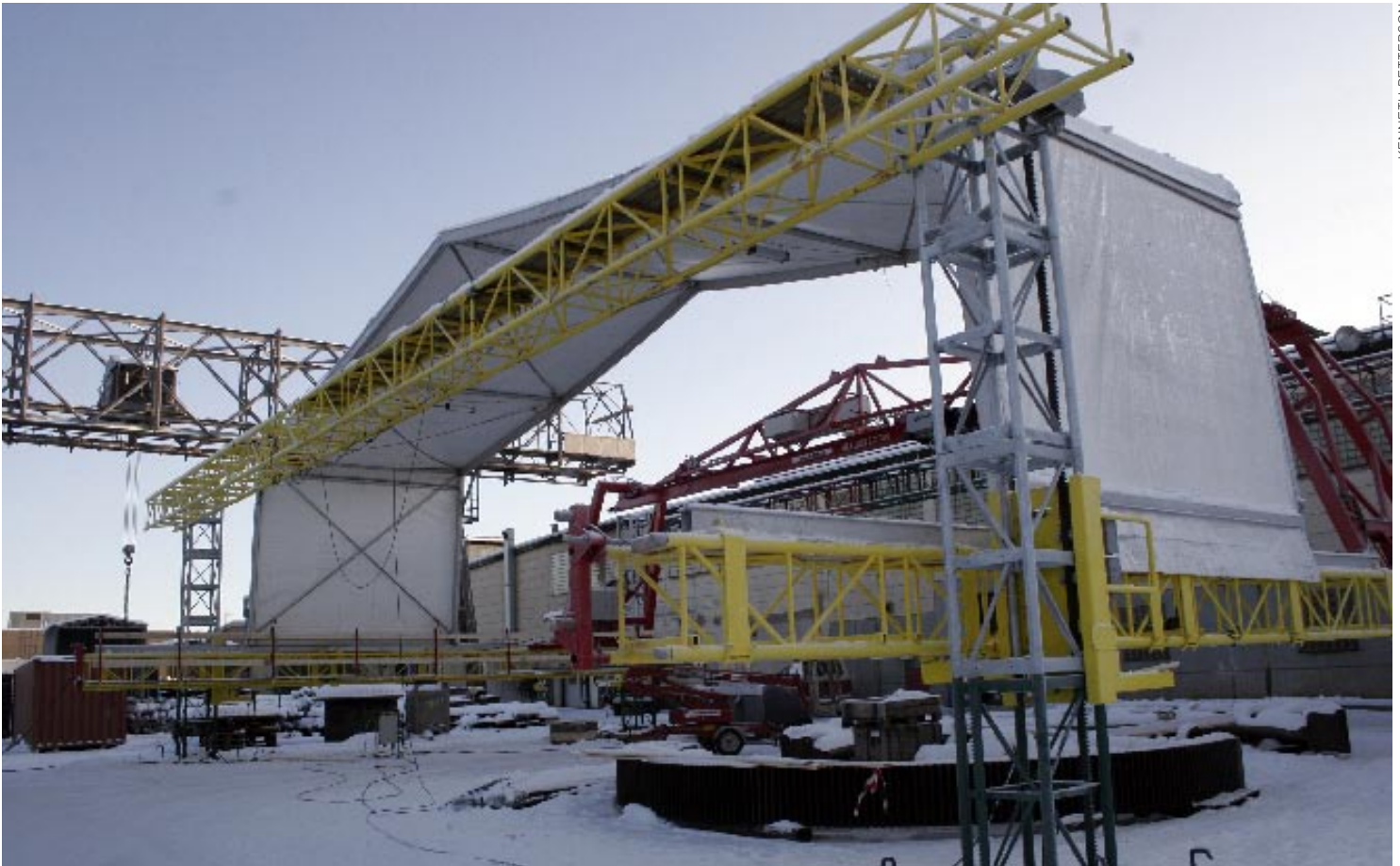
2: Jag tycker inte att det verkar fungera.

Jimmy Tiljander, 21 år, snickare, NCC, Lidingö

1: Det är bra. På ackord kan man påverka lönen lite i alla fall så det är bra att det lönar sig.

2: Jag tror det hjälper till att hålla tidlönerna uppe en del, men det fungerar tydligen inte fullt ut.

Det klättrande väderskyddet med bockkran, här i prototyp med endast en tältsektion, premiärvisades i januari hos företaget Industriteknik Nord AB i Boliden. Bockkranen i bakgrunden rullas in under tältet så att all hantering av last sker skyddat från väder och vind.

Torrt bygge under bockkranen

● **Först täcks bygget med ett väderskydd som följer huset allt eftersom huset växer. Och bockkranen följer med hela tiden. All lossning och lastning sker under tak.**

Ett nytt sätt att använda väderskydd lanseras nu av Hallbyggarna Jonsereds. Hela bygget täcks av ett väderskydd. Under väderskyddet finns en bockkran som kan röra sig under hela väderskyddet, även platsen för där byggmaterial lossas från lastbilarna. På så sätt sker all hantering under tak skyddat från väder och vind.

Väderskyddet byggs upp av ett balksystem. Balkarna – två till fem meter långa – byggs till stativ med upp till 23 meters bredd. Benen justeras till önskad bredd med hjälp av vantskruvar.

Systemet kallas Gibson Tower och har tidigare använts som fast monterat väderskydd på byggen. Det nya är att låta väderskyddet klättra allt eftersom våningarna färdigställs.

Tekniken bygger på att man utnyttjar torn, så kallade Scandomaster, som används till kuggstångsdrivna bygghissar. Tornen monteras ihop av 1,5 meter långa mastsektioner upp till höjder på 40–50 meter.

Tornen placeras på cirka elva meters avstånd längs byggets båda långsidor. Vid ena kortsidan ställs ytterligare två torn. De placeras en bit utanför bygget så att en lastbil får plats mellan tornen och bygget.

Längs vardera långsidan finns klättrande plattformar. Plattformarna klättrar på kuggstänger

som löper utanpå varje torn. Varje sektion av plattformen, mellan två torn, drivs av åtta stycken 750 watts elmotorer – två vid varje torn. Plattformen klättrar med en hastighet av en meter per minut.

På plattformen löper en räls som fungerar som glidbana för väderskyddet. Bockkranen har hjul som rullar på plattformens innersta balk.

– Den klarar för närvarande laster på tre ton, men lyftkapaciteten kommer troligtvis att öka till fem ton, säger Leif Åberg vid Hallbyggarna Jonsereds i Upplands Väsby.

Bockkranen och plattformen styrs med fjärrmanövrering.

Kranen har utvecklats av företaget Industriteknik Nord AB i Boliden väster om Skellefteå

på uppdrag av Hallbyggarna Jonsereds. Det klättrande väderskyddet Gibson Tower har tidigare använts bland annat vid byggandet av bostadshus helt i trä i hamnen i Sundsvall, men då utan bockkran.

Under våren ska väderskyddet, i klättrande utförande, användas på två byggen i landet. Dels i Umeå där ett fyrvåningshus byggs på med två takvåningar av trä, dels i Växjö där ett helt bostadskvarter ska byggas i trä.

KENNETH PETTERSON

TIPSA GREJER & GREPP!

- VINN EN TRISSLOTT

Ring 08-728 49 70

GREJER & GREPP PÅ INTERNET

Gå in på vår hemsida

www.byggnadsarbetaren.se

MÖTEN & SÅNT

Svenska Byggnadsarbetareförbundet
106 32 Stockholm Besöksadress: Hagagatan 2, Stockholm
tel 08/728 49 00

ÖREBRO

Riagatan 51
tel 019/603 24 00 fax 019/603 24 19

Norasektionen: årsmöte tor 1
mar, kl 18. Nora Folkets hus.

UPPLAND

Portalgatan 6A
tel 018/19 45 00, fax 018/19 45 01

Alunda-Östhammarssektionen:
styr.möte ons 28 feb, kl 18.30.
Rospinglan, Östhammar.

SENASTE BYGGNYTT

gå in på www.byggnadsarbetaren.se

annons Grabber

annons Skydda-2

annons 3C

Schlagerbyggare

AFTONBLADET BILD

Kikki och Lena har satt sig in i byggnadsarbetarens situation.

11 schlagers om vardagen på bygget:

OM TEKNIK:

- ★ Higher Ground/Sanne Salomonsen, 2005
- ★ Bang, en explosion/Haakon Pedersen, 1988 (fyra)

OM MILJÖ:

- ★ Bra vibrationer/Kikki Danielsson, 1985 (etta)
- ★ Det gör ont/ Lena Philipson, 2004 (etta)

VID BYGGSTART:

- ★ Dags att börja om igen/Maria Wickman, 1982

PÅ MORGONEN:

- ★ Tidig är tiden/Rolf Carlsson, 2002

PÅ KAFFERASTEN:

- ★ 15 minuter/Brandsta city släckers, 2003

KVART I FYRA:

- ★ Jag är så trött på allt det här/ Mona Grain, Ann-

Catherine Widlund, 1963

INFÖR AVTALS RÖRELSEN:

- ★ Mycke, mycke mer/ Chips, 1980 (fyra)
- Arbetsgivarvariant: ★ No hay nada mas/ Javiera, 2002

OM GÄSTARBETARE:

- ★ Invisible people/The wallstones 2005

Så ser den fädiga scenen ut. På lördag är den uppbyggd i Gävle, platsen för sista deltävlingen.

Magnus Ugglas, Emilé Azar, Sanna Nielsen, Caroline af Ugglas, After Dark, Sarah Dawn Finer, Verona och Andreas Johnson gör upp om de kvarvarande platserna till finalen och sista chansen.

trötta på skandaler

”Vi tycker inte om artister”, säger Tobbe Berg, 31 år, scenbyggarchef för Melodifestivalen. Den före detta målaren från Karlskoga är trött på frågor om sexskandaler, droger och överspända schlagerdivor.

TEXT INGEMAR DAHLKVIST FOTO JOHAN WINGBORG

Jag förstår att ni journalister är intresserade av det där, men vi gör bara ett jobb, vi skiter i artisterna, säger Tobbe Berg och stänger därmed av förhoppningen om skvaller.

Tobbe och de andra scenbyggarna som följer med slagertåget 2007, som består av åtta fullastade trailers, genom Sverige, är ett sammansvetsat gäng. Det behövs inga stora ord när de bygger upp den 340 kvadratmeter stora scenen i Scandianvium i Göteborg.

Tobbe, som egentligen heter Tobias, led er genom att finnas överallt. Hans bruna t-shirt och svängande hästsvans syns än bakom en scentrappa på väg in, än i utkanten av en diskussion om hur scengolvets formsågade spånskivor ska fås att passa på scenkonstruktionens trästomme. Det fattas någon centimeter längst fram på kanten.

– Vi provar med att palla under benen, säger Svempa, som heter Sven Sundqvist.

Tobbe säger ingenting. Han försvinner till nästa ställe, tryggt förvissad om att Svempa och Alex, som heter Alexander Radon, löser det där. Och det gör de, med hjälp av passbitar som de knackar in under scenens stödben.

★ **Blir det inte uppförbacke för artisterna nu?**

– Det låter vi bli att kolla. Det är det ändå ingen som märker, säger Alex.

Tobbe Berg började bygga scener samtidigt som han arbetade som målare i Karlskoga. Ett promotorföretag hade lockat hans bror som i sin tur lockade Tobbe.

– Det var mest jobb på somrarna i båda fallen, så det gick inte att kombinera, säger han.

Nu har han sin bas i Stockholm men reser 300 dagar om året. Hans sambo är turnéledare, för tillfället åt Björn Skifs, så de har gemensamma intressen utan att slita ut varandra.

– När vi har packat ihop den sista uppsättningen av Melodifestivalen åker jag till Finland för Eurovision Song Contest, säger han.

Tobbe har lite svårt att förklara vad som är drivkraften. Han måste tänka länge för att komma på det häftigaste scenbygget han varit med om (Gyl-lene Tidens Ulleviscen).

– The show must go on, det är det som gäller, säger han.

Det är helt enkelt ett jobb. Trivsamt eftersom det motsvarar hans krav på nya utmaningar. Kul eftersom de är ett bra gäng. Och tillfredsställande eftersom det är hyfsat betalt.

– Jag har råd med en golfresa om jag hinner, säger han.

De flesta är egenföretagare som säljer sig per timme. Svempa säger att han jobbar för att täcka gamla skulder. Alex, som är anställd på företaget Frea, som tillverkat byggsatsen som de sätter ihop och plockar isär, säger att han tjänar ungefär lika mycket per timme som han gjorde som snickare i Stockholm. Men det blir rätt många timmar.

– Det är bra för jag ska bli pappa i mars.

En föreställning börjar när lastbilarna kommer fram till arenan. Ljusbyggarna (fem stycken) börjar med scenljuset medan scenbyggarna (sex stycken) plockar ihop en hakliknande konstruktion på hjul som är scenens stomme.

När scenljuset lyfts rullas scenen på plats och kompletteras med stödben, brädfordring och spånskivor.

Allt det där sker på tisdagen, samtidigt som ljus-gänget, ljudgänget (fem personer) och videogänget (två personer) trängs om utrymmet.

På onsdagen är det finjobb med tyg, mattor och färg. Sedan kommer artisterna, tv-folket och allt annat. Då arbetar Tobbe och de andra mest i bakgrunden, med rekvisita.

När tv-ljuset släcks på lördagskvällen börja scenbyggarna packa. Det är då, mitt i natten, som det gäller att lägga den där lilla spånskivetriangeln med fem centimeters kant på rätt ställe så att man hittar den när den behövs på nästa ställe.

Det skulle kunna vara stressande. Men det tycker inte Tobbe.

– Vi hinner ha lite kul, klart att vi är ute och krökar också, säger han.

När han ser en sensationslysten glimt i journalistens ögon lägger han snabbt till:

– Men vi är väldigt snälla killar så det blir inga skandaler, tyvärr. ●

VIKTOR BRÄTTSTRÖM/SVT

Naturmaterial och bilfritt i ekobyn

Miljö/
Nu börjar inte bara enstaka biohus byggas i Frankrike utan hela byar. Först ut var ett samhälle i Bretagne 2005. Och nu är 40 ekologiska hus på gång i närheten av Besançon i Alsace.

För projektet i Besançon är Patrick Pelletier ansvarig. Han är ingenjör och snickarson och har startat företaget Texo för att konstruera sin gröna by.

Byggmaterial i trä, isolering med cellulosa och träull, regnvatten, solvärme, enbart naturmaterial rakt igenom. Inga tillåtna bilar, bara en elektrisk bil som alla får slåss om.

Patrick Pelletier har till och med projekterat en lantgård med biodynamiska produkter, där byborna kan köpa ägg och grönsaker. Hittills står över 60 personer i kö för de här husen. Patrick Pelletier räknar med att konstruktionen inte blir dyrare jämfört med klassisk konstruktion. Andra liknande projekt uppger dock att slutnotan blir cirka 15 procent högre.

Men fler kommuner visar intresse. Chalon-sur-Saône till exempel har planer på 180 ekologiska bostäder.

Konceptet med ekologiska byar kommer från England. Ett byggnadsföretag har där gett ut Zedbook, en skrift om hur man kan bo och leva 100 procent ekologiskt. Många hakar på, inte bara Frankrike. Portugal, Kina, Sydafrika och Australien visar också stort intresse för att bygga biobyar.

SUSANNE GÄRE

YVAN SAINT-JOURS

Här ett exempel på ett biohus i franska Alsace. Nu planeras en hel by med totalt 40 ekologiska hus.

Han kan bli vvs-mästare

Tävling/På 22 timmar ska han installera avlopp, värme, duschrum och golvvärme. Klarar han det prickfritt kan Robert Molin, vvs-montör från Gotland, bli nordisk mästare i vvs i Malmö 1-3 mars. Vinnaren går vidare till World Skills Competition i Japan i november.

Byggkille i final

Mångsysslare/ En före detta byggnadsarbetare sjunger i finalen i Melodifestivalen. Det är Tommy Nilsson, som också hunnit arbeta som sopåkare och lagerarbetare innan musikkarriären tog fart. Hans bidrag heter "Jag tror på människor".

SCANPIX

BÖCKER

Skammens boning
av Doris Dahlin

Självbiografiskt/////

Flickan växer upp i ett arbetarhem för 50 år sedan. Pappa är alkoholist. Mamma arbetar och sliter. Flickan håller tyst och stänger munnen när hon ler, för att inte de dåliga tänderna ska synas. Läsaren kan ha lite svårt att komma in i boken, eftersom den byggs upp av minnesfragment som till en början kan vara svåra att följa. Men det är värt besväret. Nu

väntar jag bara på fortsättning. Jag vill veta hur det går för flickan Doris som vuxen. AS

Vår bästa tid
av Imogen Parker

Roman/////

En badort i England på 1950- och 60-talet. Genom några familjer och deras öden får man följa hur samhället förändras. Det är hotellägarfamiljen som ser sitt imperium krympa när folk väljer att ta en charterresa i stället för att semestra hemma. Det är den unge, arge arbetarkillen som slår igenom som

författare. Och förstås en massa kärlek med komplikationer. Intelligent och roligt skriven med fler bottnar än romaner i underhållningsgenren brukar ha. AS

Gatans parlament
av Anna-Lena Lodenius

Analys/ /

Förväntningarna är högt ställda när Lodenius, expert på politiskt våldsbenägna i Sverige, tar ett helhetsgrepp. Besvikelsen blir därför gigantisk när

hon mest ägnar sig åt moraliska brandtal mot det våld som utövas av vänstergrupper. ID

The audacity of hope (Hoppets djärvhets)
Barack Obama

Politiskt program/////

Många intetsägande politiska deklARATIONER, men också en del konkreta svar på svåra frågor. USA:s politiska stjärnskott, senator Barack Obama, blandar och ger. Hans mellannamn är Hussein, han har bott i Indonésien och har rötter i Kenya. Vote for Obama, please! ID

10 tips för snyggare liv utanför bygget

Stil/

Visst vill du känna dig snygg? Följ dessa tio grundläggande tips, så har du kommit en bit på vägen.

1 Byt kalsonger och strumpor varje dag. Använda strumpor kan få dina fötter och skor att lukta.

2 Håll naglarna kortklippta. Klipp även tånaglarna.

3 Besök frisören. Klipp dig var sjätte vecka. En välklippt frisyr kan förhöja helhetsintrycket av dig rejält.

4 Lukta gott. Använd deodorant dagligen och gärna parfym. Försök att hitta en parfym som passar dig. Tips! Låt parfymen sitta i ett tag innan du väljer, eftersom doften kan förändras.

5 Kolla andedräkten. Borsta tänderna. Använd tandtråd och tungskrapa också.

6 Håll i gång. Det märks direkt om du rör på dig. Du orkar mer, ser piggare ut, får bättre hållning och bättre självförtroende.

7 Handla inte efter märken. Var selektiv med märkeskläder och köp inte bara det som alla andra har.

8 Skaffa dig bra basplagg. Det kan bli en dyr historia att

Solbrännan, slipsen, smilet – Cary Grant följde stiltipset redan på 1940-talet.

hålla sin garderob uppdaterad. Rikta därför in dig på billiga basplagg som går att matcha på flera olika sätt. Låt detaljerna göra klädseln.

9 Ta en titt på dina skor. Andra gör det.

10 Var genomtänkt. Du kan bära i stort sett vad som helst, så länge det märks att det finns en tanke bakom.

Ansträng dig gärna med detaljer och färgkombinationer, men keep it simple. Sträck på ryggen och bär dina plagg som den man du är!

(från Manolos tio grundläggande tips, www.manolo.se.)

Spritfest slutade med likfynd

Dödsgott/ De ungerska byggnadsarbetarna hade tur som tokiga. När de renoverade ett gammalt hus i staden Szeged hittade de en 300-literstunna med jamaicansk rom i källaren. Fullt så glada kände de sig inte när innehållet var urdrucket. Då upptäckte de liket av en naken man på botten av tunnan, skriver Aftonbladet. Det visade sig vara en ungersk diplomat som avled på Jamaica 20 år tidigare. Hans numer avlidna fru, hade sedan smuglat kroppen hem i romtunna.

Den döde mannen låg i en romtunna.

AFTONBLADET BILD

SCANPIX

”Är man gift med Kenny Bräck får man stå ut med att han racar med bilen ibland, och är man gift med Helena så får man stå ut med att hon kysser andra män.”

Colin Nutley, regissör, om sin fru Helena Bergström (Vi)

”Förhållandet man - kvinna är det mest opålitliga av alla relationer. Men då glömmar vi bort att det finns så mycket mer kärlek i världen. Kärleken till barn och barnbarn, till föräldrar, till kusiner och så vidare.”

Carin Mannheimer, författare (Ica-tunnan)

”Ärligt talat har jag mer goda minnen av kvinnor än av män. Men jag kan inte påstå att jag varit gift med alla.”

Jörn Donner, författare, om sitt liv som kvinnokarl (SvD)

Tipsa oss om smått och stort som rör byggande och allt däromkring. Ring eller skriv till a.s@byggnadsarbetaren.se, 08-728 48 00.

SKIVOR

Kasabian:
Empire

Indiepop/ //

Kasabian är en av Oasis favoritgrupper. Med såna vänner behöver man inga fiender. Brittisk (manlig) indiepop där melodierna ersatts av brötiga ljudkulisser känns helt enkelt inte särskilt kul längre. Kasabian utmålas som genrens räddare, men framstår mer som ännu ett band i raden av dödgrävare. Nittioalet är över, det måste även britterna acceptera. JS

MATLÅDAN

Karrékotlett med rosmarin & tomatsås

- 4 karrékotletter
- 8-10 st stora potatisar
- 1 gul lök
- 2 vitlöksklyftor
- rosmarin
- 3 dl tomatjuice
- 1 lime
- 1 tsk tabasco
- 1 dl flytande hönsbuljong
- 2 dl vatten

1 Finhacka löken och fräs i kastrull. Tillsätt vitlök och rosmarin, därefter tomatjuice, hönsbuljong och vatten. Låt koka ihop och red med lite maizenamjöl. Tillsätt tabasco och pressa i limesaften.

2 Vänd kotletterna i olivolja och flingsalt, strö på lite rosmarin.

Stek i grillpanna.

3 Dela potatisarna på hälften, vänd i olivolja, flingsalt och lite rosmarin/vitlök. Sätt i ugn ca 40 min i 180 grader. Sista 15 minuterna lägger du i karrékotletterna på ugnsfatet, så de blir genomstekta. Räcker till 3-4 personer.

MICKE SELANDER

MATS FOGEMAN

GNETARNA SOM SAMLAR NAMN

Dag ut och dag in, i ur och skur, gnetar de på. De är utsedda av Byggnads förbundsstyrelse. Deras titel är avtalstecknare. I fjol fick de 1 638 nya namnunderskrifter på hängavtal.

Totalt hade Byggnads vid årsskiftet 8 706 hängavtal. Dessutom har vi avtal med arbetsgivarorganisationer med 9 698 avtalsbundna företag.

Att hantera alla dessa avtal är en väldig arbetsuppgift där många fler än avtalstecknarna samverkar.

På alltför många småbyggen saknas avtal och arbetarskydd. Då kan det gå som på julaftonen utanför Norrköping. En polsk jordbruksarbetare föll ner från takarbete och omkom. Fortsättning lär följa i rätten.

Vi ska också bevaka efterlevnaden av alla dessa avtal. Det är en gigantisk uppgift. Och en mycket viktig sådan.

För det har vi våra avdelningars granskningsverksamhet. Den har vi avtal med arbetsgivarna om och den bekostas huvudsakligen med granskningsarvodena. Den är riktigt impopulär – hos arbetsgivarna.

Jag vill inte sticka under stol med att en och annan av våra medlemmar också muttrar. Kritiken tar vi till oss. Den ger oss anledning att visa vad arvodena betyder. Byggnads medlemmar ska naturligtvis få valuta för sina pengar. Kanske inte alla och inte alltid. Men i det långa loppet och i solidaritetens namn.

”Byggnads medlemmar ska naturligtvis få valuta för sina pengar. Kanske inte alla och inte alltid. Men i det långa loppet och i solidaritetens namn.”

Lönegranskningen ger oss underlag för statistik. Och kalla siffror är vad vi behöver för att kunna förhandla.

Det är ingen tillfällighet att en genomsnittlig byggnadsarbetare tjänade hyggliga 142:24 kronor i timmen under fjärde kvartalet i fjol. Det motsvarar 24 750 kronor i månaden.

De som jobbade på prestationslön, ofta kallad ackord, kom upp i 164:41, motsvarande 28 607 i månadslön. Tidlöna tjänade 135:99, motsvarande 23 662 i månaden.

Det är orimligt stora skillnader mellan löneformerna. En lösning, men en långt ifrån enkel sådan, är att få fler att jobba på ackord. Fjärde kvartalet var det 22 procent som hade prestationslön, en glädjande ökning med 0,9 procentenhet.

Men viktigast är att få upp tidlönnarnas förtjänster. Det satsar vi på i avtalsrörelsen som nu inleds. Och vi ska se till att avtalade löner verkligen betalas ut. Med stöd av granskningen och kalla siffror. Och, inte minst, med uppbackning av den fackliga sammanhållning som arbetsgivarna brukar störas av när det är dags för avtalsförhandlingar. ●

HANS TILLY
förbundsordförande

Telefon 08-728 48 10

Mobil 070-552 67 40

E-post hans.tilly@byggnads.se

TILLY TYCKER TILL...

OM MATS

● Stockholms Arbetarekommuns medlemmar har valt krogarbetsgivarnas vd Mats Hulth till kongressombud. Ett bra kongressombud ska värva medlemmar. Jag hoppas han lyckas bättre med att rekrytera partimedlemmar än ägare till salladsbarer i Göteborg till hotell- och restaurangägarnas sammanslutning.

OM MAUD

● Den ständigt pratande Maud Olofsson har synpunkter på hur Byggnads informerar om lönegranskningen. ”Förbundet bör vara öppet mot sina medlemmar”, säger hon till TT. Lugn Maud, du får medlemsfoldern ”Byggnads gransknings- och mättningsverksamhet” med Posten. Det är aldrig för sent att lära sig.

OM ANJA

● Skidstjärnan Anja Pärson blev världsmästare i Åre. Hon satsade djärvt och vann. Precis som Peabröderna Paulsson som står bakom en stor del av byggnadet i Åre, Sälen och andra skidparadis. Sverige behöver fler djärva och satsande personer. Och färre gnällspikar som de i arbetsgivarnas palats på Östermalm.

GER AV- KASTNING VID GÅ		NÄS HESS		HEM- UPPGIFTER	LIVAKT TVÄR- SLÅ	KAN UPP- STÅ VINTERTID			
LIGGER AMMAN I VIDRÖR					NUNNE- SLOJA VATTEN- VÄXT	SATSAS DET EFTER			
VISTHUS HUDHÅLET						RYSSJA			
OS I LILLE- HAMMER				BEHÅLL- NING LIKGILTIG					
OKTOBER- AKTIVITET I TYSKLAND		VÄGLEDA		BYGGDES VASA AV BRITTNÉJ		NAZIKÄR LÅTA SOM MÖRKULLAN			FÖRTRET
JÄMN ÄR OFTA BRUTET					ORDEN TAR EMOT MED ÖPPNA ARMAR				
									HALV MASKIN
						ANHÅLLA OM RODON			
MÄT- INSTRU- MENT					NUBB				
			HAMMARAS VÄXER OFTA TÄT	ÄR KNUTRIK	HAR RÖTT FLÖDE DEL AV JORD				AV ÄLDRE DATUM
SYNKRON- ISERAT IFALL		OSTFLOD		MASSIV I KARP- ATERNA	VIMSIG TINA LIND	MEDEL- PUNKT		DRAR FOLK	FYLLER PÅ JENISEJ
KAN HERREN PÅ TÄPPAN BLI						KAN MAN RO	HEDERN MÅNE TILL JUPITER		
		KORAL FODRAL				FRAM- STÄENDE AMUSERA			
DRYCK FLOD- NYMFER		STÅR PÅ PASS MEDHÅLL			FORN- FORSKNING				
				AVTRÅDET			GÅR DINAR BRA I		
OVANLIG			LÄGGA TILL RO			KOPPLAT FÖLJE		DREV MED NORRMÄN	

VINNARE I BILDKRYSS 18

Jan Svensson, Mariestad, Ingvar Andersson, Avesta, Curth Lundgren, Vadstena, Helge Lundin, Grums, Leif Andersson, Karlstad, Göte Bergström, Karlstad, Gull-Britt Aaltonen, Halmstad, Andreas Williams, Göteborg, Börje Järnberg, Mora, Lennart Hjelm, Båstad, Vera Karlsson, Södertälje, David Fredriksson, Svedala, Bernt Gustafsson, Istorp, Elisabeth Barkar, Svärdsjö, Monica Månsson, Fjärås. Vinnarna får var sin dubbeltrisslott.

P	A	K	O	T
L	D	V	A	T
U	N	S	A	T
I	C	A	T	R
M	A	N	I	O
T	A	T	O	R
A	G	A	N	M
G	R	E	N	S
L	E	N	S	L
S	L	E	O	V
E	R	G	E	S

L	B	A	S	T	U	P	O
B	E	T	O	N	G	G	O
D	R	I	V	A	R	O	R
F	N	A	S	A	R	E	S
I	D	E	L	A	N	E	O
N	I	D	Y	J	G	D	A
E	G	G	A	V	S	L	A
E	P	R	I	S	M	A	E
O	N	T	O	G	T	F	O
R	A	Y	N	I	S	S	A
B	A	D	A	D	I	T	S
R	O	D	E	L	F	G	E
F	I	L	T	R	A	T	R
Y	T	T	Y	O	R	K	E
N	I	T	D	S	R	A	I
S	K	O	T	T	E	F	O
E	N	Ä	R	E	S	E	K

BILDKRYSS #3

Dragnig den 14 mars. 15 med rätt lösning vinner var sin trisslott med chans att få upp till 7,5 miljoner kronor. Sänd lösningen till Bildkryss 3, Byggnadsarbetaren, Box 19615, 104 32 Stockholm.

Namn.....
 Adress.....
 Postadress.....